WASHINGTON D C

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 184. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 24-го ВЕРЕСНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 24, 1954. No. 184. VOL. LXI.

АЙЗЕНГАВЕР ПОЧАВ ВИБОРЧУ КАМПАНІЮ

ПРЕЗИДЕНТ БОРОНИТИМЕ СВОЮ ПРОГРАМУ І НЕ БУДЕ АГІТУВАТИ ЗА ОКРЕМИМИ КАНДИДАТАМИ

Денвер, Колорадо. — Президент Айзенгавер виїхав на три дні з Денверу, щоб відвідати чотири стейти, в яких під час виборів 1952 року кандидати до Конгресу обох партій, перемогли тільки незначною більшістю. Ці стейти — це Монтана, Орегон, Вашінгтон і Каліфорнія. Політичні обсерватори гадають, що президент обороняти тільки загальну лінію своєї програми і не буде особисто підтримувати республіканських кандидатів. Політичні спостерігачі називають Айзенгавера загальним директором республіканської виборчої реклами, а віце-президент Ричард М. Ніксон — це безпосередній продавець республіканського способу урядування. Хоч ніхто не може наперед сказати, чи і президент Айзенгавер не буде змушений відступити від загальної партійної лінії та виступати і в обороні поодиноких кандидатів, про що його просять окремі республіканські кандидати, думаючи, що авторитет і популярність особи президента могла б їм багато допомогти до перемоги під час виборів. В цих чотирьох стейтах, де промовлятиме президент, мають вибрати трьох нових сенаторів і 13-ох конгресменів, яких вибір не певний з огляду на тільки п'ятивідсоткову більшість, яку здобули були кандидати 1952 року. Та найважливішою промовою президента на Заході буде його виступ на конвенції Американської Федерації Праці, яка критично ставиться до республіканського уряду. Президент промовлятиме перед конвенцією АФП після промови, яку чотири дні тому виголосив секретар праці Джеймс П. Мічелл, який твердив, що робітнича організація одніобічно оцінює працю уряду Айзенгавера в ділянці робітничого законодавства. Президент відвідав 22 вересня місцевість Місулю в стейті Монтана, де його вітала юрба 12,000 осіб на чолі з губернатором Дж. Гюго Аронсоном. З Місулі президент Айзенгавер відлетів до Вала Вала в стейті Вашінгтон, де заночував. І там щиро його вітали жителі, стоячи вздовж чотирмилевої дороги, якою їхав Айзенгавер. Це вітання 24,000 юрби нагадувало 1952 рік, коли в подібний спосіб вітали президента під час його виборчої кампанії. 23 вересня президент виголосить промову під час відкриття греблі МекНері, а пізніше того полетить до Лос Анджелес в Каліфорнії, де виголосить промову на конвенції АФП.

Рузвелт — демократичний кандидат на стейтового генерального прокуратора

Ню Йорк, Н. Й. — Конгресмен Френклін Д. Рузвелт, молодший, прийняв номінацію кандидувати як Демократичної Партії на стейтового генерального прокуратора, і тим способом поладжено непорозуміння й розходження серед демократів, яке було виникло після того, як демократи вибрали на своїй конвенції на демократичного кандидата на губернатора Аверела Гаррімана, переміг прихильників, Ф. Д. Рузвелта. На цій самій демократичній конвенції вибрали на заступника губернатора окружного прокуратора Джорджа Б. ДеЛуку, на контролора — Арона Л. Джекобі, на головного суддю Апеляційного суду — Алберта Конвея.

Уряд Айзенгавера зменшив державні видатки на 16 більйонів

Вашінгтон. — Голова Сенатської Комісії видатків сенатор Стайлес Бріджес заявив, що республіканський Конгрес впродовж дворічного урядування президента Айзенгавера зменшив державні видатки на 16 більйонів долярів. Це зменшення державних видатків, сказав сенатор Бріджес, було найдрастичніше як колинебудь в історії ЗДА. В цій справі тісно співпрацювала республіканська більшість із урядом. Згідно з проєктами президента Трумана, державна скарбниця мала видати 118,800,000,000 долярів, а за урядування президента Айзенгавера видасть тільки 102,100,000,000 долярів.

23-го вересня починається осінь

Ню Йорк, Н. Й. — 23 вересня почінається астрономічна осінь. У звязку з цим пригадуємо, що 26 вересня знову буде нормальний сонячний час, бо тоді скінчиться літній час у тих стейтах, де він зобов'язував. Після 12 години вночі з суботи на неділю вказівки годинника треба посунути на одну годину назад. Та хоч починається осінь, сезон гураганів ще не скінчився, як це передбачає фахівець від завбачування погоди Джером Неймаєс. Він каже, що гурагани можуть формуватись до половини жовтня, переходячи вздовж узбережжя Західньої Індії та східнього узбережжя ЗДА. Ці гурагани мали б вияти ближче суходолу, як це звичайно буває.

В АМЕРИЦІ

● Віце-президент Ричард М. Ніксон вислав найкращі побажання членам жидівської громади в усій країні з приводу Рош Гашана (жидівського Нового Року), який припадає на день 28 вересня. Ніксон заявив, що кожний Новий Рік змінцює в людських серцях гарячу надію на порозуміння, братерство і мир у світі.

● На конвенції Об'єднаних Сталеварів в Атлентік Сіті, Н. Дж., комісар атомової енергії Томас Е. Меррей домагався „титанічних зусиль" у розбудові атомової електричної енергії, щоб ЗДА не дали себе випередити Совєтам.

● В серпні цього року випродуковано 6,666,907 тонн сталі, як повідомляє Американський Інститут для дослідів заліза і сталі. Це — на 39,310 тонн більше як в липні цього ж року.

● Департаментові крамниць в Ню Йорку продажі в тижні, що закінчився в суботу 18 вересня, на 9 відсотків більше товарів у порівнянні з тим самим тижнем минулого року. Власники менших крамниць нарікають, що покупці полагоджують свої закупи у великих департаментових крамницях.

● Генеральний директор Метрополітен опери в Ню Йорку Рудольф Бінг повідомляє, що в найближчому сезоні, який почнеться 8 листопада, співатимуть в цій опері 13 новозаангажованих співаків і працюватиме два нові диригенти: Дімітрі Мітрополус і Рудольф Кемпе. Шість давніших співаків, які не співали в попередньому сезоні, знову виступатимуть в Метрополітен в 1954-1955 році.

● Конгресова Бібліотека у Вашінгтоні перевела розпродаж непотрібних книжок і вторгувала за них 2,804.20 доляра. Книжки продавали по 50 центів. Між проданими книжками була третя частина Річного звіту шефа армійських інженерів з 1892 року.

● Делегати АФП на конвенції в Лос Анджелесі оплескували промову австрійського амбасадора д-ра Грубера, який домагався, щоб західні держави не вели жадних переговорів із Совєтами, поки вони не заберуть своїх військ з Австрії.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ ОН

Голляндець Елко Н. Ван Клоффенс (посередині), новообраний президент Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, виголошує свою інавгураційну промову. Біля нього сидять генеральний секретар ОН Даг Гаммершілд (зліва) та асистент генерального секретаря Ендру Корієр (справа)

Ніксон закликає Стівенсона виявити демократичну програму

Ленсінг, Мішіген. — Віце-президент Ричард М. Ніксон, промовляючи на зборах Республіканської партії, закликав демократичного кандидата на президента Адлея Стівенсона, щоб він повідомив американський нарід, що робила б Демократична Партія, коли б виграла вибори восени цього року. Ніксон сказав, що „неконструктивного критицизму" не вистачає, нарід хотів би знати, що робили б демократи, коли б їм вдалося „привернути Труманів уряд" назад до Вашінгтону. Стівенсон повинен публічно сказати — домагався Ніксон, — чим новий демократичний Конгрес різнився б від недавньої Трумановї політики. Тоді республіканці могли б дискутувати з демократами, бо знали б їхню політичну програму. Віце-президент заявив, що вибори восени цього року покажуть, чи американський нарід має довір'я до уряду президента Айзенгавера за його дотеперішні успіхи, чи, може, схоче повороту до здескредитованої політики бувшого президента Гаррі Трумана. Промова Ніксона була відповіддю на промову Стівенсона, який передбачав перемогу демократів. Труман залишив собі виклад в Кореї, казав Ніксон, а Айзенгавер її зліквідував.

Зменшення видатків на оборону спричиняє господарську знижку в країні

Вашінгтон. — Департамент торгівлі у своєму місячному звіті про економічну активність заявляє, що зменшення видатків на оборону спричинило господарську знижку в економіці країни. Але в цьому звіті говориться про те, що великі видатки приватних осіб на закуп товарів та збільшені видатки на будівництво не довели до більшої господарської знижки. Будівлі для оборони держави та для приватних промислових фірм оживляють господарське життя країни, і тому в серпні економіка країни стояла на тому самому рівні, як навесні цього року. Але найближчого фінансового року видатки на оборону будуть зменшені, і тому треба зменшеними податками скріпити господарське силу ширших верств населення, щоб воно могло більше купувати і цим самим підтримувати продукцію.

● Слідча комісія бразилійського летунства стверджує, що брат покійного президента був замішаний до вбивства журналіста, яке спричинило урядову кризу в країні і привело до самогубства президента Хетуліо Варгаса.

Буденц за негайне зірвання з Совєтами

Вашінгтон. — Бувший комуніст і редактор комуністичного щоденника „Дейлі Воркер", а теперішній професор Фордгемського університету Луїс Ф. Буденц зізнавав на Сенатській Підкомісії Безпеки і закликав уряд ЗДА до негайного зірвання торговельних і дипломатичних зв'язків із Росією та її державами-сателітами. „Ми не смісмо торгувати з Москвою" зізнав Буденц. Він сказав, що зірвання зв'язків із комуністичними країнами дало б надію поневоленим народам на визволення та показало б їм, що ЗДА не збираються таїйно домовитися з комуністами.

11 листопада 50 тисяч нових громадян присягне на вірність ЗДА

Ню Йорк, Н. Й. — Дня 11 листопада, під час Дня Ветеранів, 50,000 нових громадян ЗДА складуть присягу на вірність новій Батьківщині. Ці врочистості відбуватимуться по всіх містах ЗДА, а в самому тільки Ню Йорку присягатимуть на вірність ЗДА 14,500 осіб. Ця масова присяга в одному дні має підкреслити важливість громадянства ЗДА для тих осіб, що його цього року набули. Звичайно присягу складають нові громадяни в судах, але цього року в Дні Ветеранів ця присяга відбуватиметься в відкритих місцях, де присутні будуть військові відділи, організації ветеранів та інші громадські організації. Генеральний прокуратор Герберт Бравнел промовлятиме в Бруклині на площі Еббетс Філд і Поло Гравнд, де присягатимуть 14,500 нових американських громадян, які народилися поза кордоном ЗДА.

50,000 негрів святкували в Вашінгтоні скасування невільництва

Вашінгтон. — До Вашінгтону прибули більш як 50,000 негрів з усіх стейтів, щоб в Крайовий День Молитви урочисто відзначити 92 роковини скасування невільництва в ЗДА. Це паломництво негрів має релігійний характер і відбулося під опікою Крайової Братерської Ради Церков. Паломники зберуться коло Капітолю, звідки підуть процесією до пам'ятника Лінкольна, де відбудеться двогодинна програма. Невільництво скасовано в ЗДА 1862 року за президента Абрагама Лінкольна.

ЛОНДОНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ОГОЛОСИТЬ СУВЕРЕННІСТЬ ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ

Лондон. — Англійські урядові кола перестерігають перед надмірними надіями, що лондонська конференція, яка збирається в найближчий вівторок 28 вересня з участю 9 держав (ЗДА, Англія, Франція, Італія, Західня Німеччина, Бельгія, Голляндія, Люксембург і Канада), остаточно полагодить кризу, яка настала після відкинення французьким парляментом Європейської Оборонної Спільноти. — Вони звертають увагу, що — поминаючи різниці, що існують в поглядах різних заінтересованих держав — формально справу може полагодити повна Рада НАТО. Однак англійські політичні кола сподіваються, що на Лондонській конференції можна буде полагодити бодай першу стадію у ліквідуванні цієї кризи, а саме, що три держави, які будуть заступлені в Лондоні своїми найавторитетнішими керівниками закордонної політики, ЗДА, Англія і Франція, звичайною декларацією, під якою підписалися би також західньо-німецький канцлер, проголосять суверенність Західньої Німеччини з двома застереженнями: що для забезпеки Західньої Німеччини перед загрозою нападу на неї тимчасово залишаються в її території американські, англійські й французькі війська, і що ці три західні держави, з уваги на свої інтереси, далі братимуть участь у розв'язуванні проблеми об'єднання Німеччини. Тим часом Англія виготовила на Лондонську конференцію конкретну програму, схоплену в 4-ох точках: 1) декларація трьох західніх альянтських великодержав у справі західньо-німецької суверенности і ліквідації стану окупації Західньої Німеччини, — 2) виготовлення протоколу в справі дальшого перебування західньо - альянтських військ в Західній Німеччині й участи західних держав в акції об'єднання Німеччини, — 3) політичне включення Західньої Німеччини в західньоевропейську систему через приступлення її (і Італії) до Брюссельського бльоку в 1948 року (Англія, Франція, Бельгія, Голляндія і Люксембург) і 4) військове включення Західньої Німеччини в західній бльок через приступлення її до НАТО. Франція буцім то погоджується у принципі на всі 4 точки.

Почались приготування до Лондонської конференції

Лондон. — Постійна Комісія, що її свого часу покликав був до життя Брюссельський договір між Англією, Францією, Бельгією, Голляндією і Люксембургом, розпочала наради над можливостями включення до того пакту також Західньої Німеччини й Італії. Тому, що в Брюссельському договорі були різко протинімецькі звороти, треба буде скреслити їх, як перешкоду для прийняття Німеччини. Це не така легка справа, бо хоч Брюссельський договір підписано під впливом совєтського перевороту, переведеного в Чехословаччині, отже той договір складено вже під кутом совєтської небезпеки, все ж і тоді і тепер Франція боїться нової німецької агресії і настоює, щоб кожний міжнародний пакт, до якого вона належить, давав їй охорону також проти відродження німецького мілітаризму й імперіялізму. Коли члени Лондонської конференції, яка має розпочатися 28-го цього місяця, будуть призадуматися над проєктом поширення Брюссельського пакту на Західню Німеччину й Італію, вони матимуть вже приготований відповідний текст.

Хочуть договоритись з комуністами

Джакарта, Індонезія. — Прем'єр Індонезії Састроаміджойо виїхав до Бурми і до Індії, щоб обговорити справи, які виринули в зв'язку з підписанням Південно-Східного Азійського пакту в Манілі 8 вересня ц. р. Індонезія, разом з Індією і Бурмою, поставилась була вкрай негативно до того пакту, вважаючи його „загрозою для миру" в південній частині Азії. Зате Цейлон налягає, щоб усі п'ять т. зв. Кольомбо-держав відбули в цій справі окрему нараду. З цих 5-ти держав тільки Пакистан приступив у цілості до названого пакту. Індонезія хоче підтримати думку, що її висловив раз Неру, щоб скласти „пакт ненагресії" з комуністичним Китаєм, який охопив би комуністичний Китай, Індію, Бурму й Індонезію. Це мала б бути своєрідна противага Манільському пактові. Подорож індонезійського прем'єра до столиць Бурми й Індії має на цілі обговорення цих проблем.

ЗДА висилають амбасадорів до Індо-Китаю

Сайгон. — Чарлз Вудрофс Йост, що був досі заступником американського високого комісара у Відні, прибув літаком до Сайгону в дорозі до столиці індо-китайської держави Ляос, Вієнтіян, як перший американський амбасадор до Ляосу. Роберт МекКлінтон є вже теж в дорозі, як перший американський амбасадор до третьої індо-китайської держави, Камбоджі. У найбільшій державі Індо-Китаю, В'єтнамі, амбасадором Доналд Гет. Цей останній був представником ЗДА для названих усіх трьох індо-китайських держав. З хвилиною, коли Франція погодилась надати дійсну державність не тільки В'єтнамові, але й Ляосові та Камбоджі, Америка підкреслює своє визнання їх незалежности признаменням для кожної з тих малих держав свого окремого амбасадора. Те саме зробила Англія і проголосила вже всі три номінації своїх дипломатів.

Перешкоди у випробуванні сироватки д-ра Солка

Пітсбург, Па. — Лікарі побоюються, що не можна буде встановити, чи забезпечує від дитячого паралічу сироватка д-ра Йонаса Солка, якою цього року нащеплено 425,440 дітей. Як вже повідомлялось, 203,206 дітей були нащеплені тільки водною імітацією цієї сироватки, яка зовсім подібна до дійсної сироватки, а 1,200,000 дітей взагалі не щеплено нічим. На основі статистики захворіння дітей на полю мали перевірити, чи щеплення сироваткою д-ра Солка дійсно охороняє дітей від недуги. Тепер повідомляють, що уряд має дозволити вільний продаж в аптеках гамма-гльобуліни, яка також має охороняти від дитячого паралічу. Батьки зможуть вже від 1 жовтня купувати на рецепти в аптеках гамма-гльобуліну і давати щепити своїх дітей, про що ніхто не буде знати, і важко буде встановити, як діти за щепленні дітей сироватка д-ра Солка. Лікарі домагаються, щоб гамма-гльобуліни не продавали в аптеках доти, поки не буде закінчене статистичне дослідження наслідків діяння сироватки д-ра Солка. Д-р Солк твердить, що щеплення його сироваткою на довший час, а може й назавжди, охороняє нащеплену дитину від полю.

ГЕН. ГРУНТЕР ДОМАГАЄТЬСЯ ОЗБРОЄННЯ ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ

ГОЛОВНИЙ КОМАНДУВАЧ ЗБРОЙНИХ СИЛ НАТО ВИСТУПИВ ПРОТИ НАДМІРНИХ ВИМОГ ФРАНЦІЇ ЩОДО ВІЙСЬКОВОЇ КОНТРОЛІ НАД НІМЕЧЧИНОЮ

Рокенкур, Франція. — Генерал Алфред М. Грунтер, головний командувач збройних сил держав Північно-Атлянтійського Пакту, виступив з рішучим домаганням якнайшвидше відбудувати частинно західньо - німецьку збройну силу та заапелював до Франції не ставити надто високих формалістичних вимог щодо контролі над німецьким військом. Генерал Грунтер підкреслив, що всі військові керівники НАТО, включно з генеральною кватирою французького маршала Жуена, командувача середньо-европейських збройних сил НАТО, є тієї думки, що німецька військова участь є необхідна для скріплення оборонної вартости Заходу. Він звернув теж увагу, що включення Західньої Німеччини в оборонну систему Заходу треба перевести якнайшвидше 1 тому треба оминути все, що грозить опізнити знову німецьке озброєння. Свої завваги на цю тему генерал Грунтер висловив у промові до групи французьких промисловців, які відвідали його в головній кватирі НАТО в Рокенкур під Парижем.

Генерал Алфред Грунтер не згадував французького прем'єра й міністра закордонних справ Мендес - Франса, але було очевидне, що він говорить під його адресою, виступаючи проти надмірних вимог щодо військової контролі над Німеччиною й обмежень у відношенні до західньо - німецького озброєння. Генерал Грунтер заявив, що було б смішно створювати якусь надполіційну державу, яка мала б контролювати кожну фабрику дитячих візків, чи вона не виробляє танків. Головний командувач збройних сил НАТО звернув увагу, що вже сама структура військового командування і дислокації військ НАТО дає достатчну гарантію перед „родинними війнами" між членами НАТО. Так, напр., головне командування НАТО може в кожній хвилині позбавити пального окремі летунські бази та відірвати наземне військо на окремих відтинках на терені ділянки НАТО від летунської співпраці й допомоги. Що торкається спеціально французького острасху перед відбудованим німецьким військом, то командувачем середньо - европейського відтинку НАТО є якраз французький маршал Жуен. Правдиву оборону дає „оборона в серцях", а не формалістичні постанови договорів. Генерал Грунтер виступив взагалі проти надто великої формалістики при складанні договірних текстів. Европейська Оборонна Спільнота, мовляв, була така складна, що він, Грунтер, сумнівається, чи 100 осіб перечитали докладно цілий її текст і зрозуміли його. Він боїться, щоб 9 держав, які з'їдяться в найближчий вівторок до Лондону, не захотіли в новому договорі повторити тієї самої помилки. Французи — сказав Грунтер — хочуть, щоб на терені Німеччини перебували далі американські війська. Коли це станеться, то Франція має кращу гарантію проти відродження німецького мілітаризму й імперіялізму від усіх писаних постанов. Генерал Грунтер підкреслив, врешті, дальшу страшну небезпеку, існуючу збоку Совєтського Союзу. Совєти — сказав він — мають тепер „найсильнішу армію в історії світу", а їх збройні сили постійно зростають.

Командувач 7-ої фльоти поїхав на зустріч із Чіянг Кай-шеком

Тайпей. — Командувач 7-ої американської фльоти, яка має завдання боронити Формозу проти комуно-китайського нападу, віце-адмірал Прайд, заповів свій приїзд на Формозу, щоб нарадитись з Чіянг Кай-шеком та його прибічниками. Цю подорож американського адмірала зв'язують безпосередньо з останньою заявою державного секретаря Дж. Ф. Доллеса, що — мовляв — це справа військових чинників, як вони підходять до проблеми оборони Формози і чи в ту оборону вони включають також оборону островів Квімой і Тачен, положених дуже близько до китайського суходолу. Тим часом національно-китайське летунство продовжувало налети на комуно-китайський порт Амой, де зосереджено пороми й легкі кораблі, приготовані для транспорту війська, що мало б — згідно з погрозами комуно-китайських достойників — перевести висад на Квімой.

Англія домагається від жидів і арабів порозуміння

Лондон. — Дев'ять держав Арабської Ліґи — Єгипет, Лібія, Сирія, Ливан, Йорданія, Савді Арабія, Ірак і Ємен — внесли були до англійського уряду меморіял проти Ізраїлю, в якому заявили, що ця країна своєю агресивною поставою до арабських сусідів викликає небезпеку для миру. У зв'язку з цим меморіялом англійське міністерство закордонних справ запросило амбасадорів названих держав. Речник міністерства закордонних справ, Селвін Ллойд, звернувся до зібраних амбасадорів із закликом порозумітися з жидами і встановити тривкий мир. Англія, заявив він, може посередничити в цій справі, якщо жиди й араби цього зажучать.

В СВІТІ

● Здоров'я Папи поправилось настільки, що він заповів, що прийме на збірній авдієнції у своїй літній резиденції 7,000 паломників. Упадок його сил в минулому тижні затривожив лікарів та найближче оточення і за їх порадами Папа Пій XII відкликав був збірні авдієнції і обмежив час для приватних авдієнцій.

● Норвезький паропляв, що обслуговував прибережні місцевості й оселі на півночі Норвегії, наїхав несподівано на скелю і затонув. На кораблі було 157 пасажирів і 46 членів залоги. Хоч корабель швидко занурився, проте не було паніки і тому вдалося всіх пасажирів і моряків перевезти човнами на недалекий маленький острівець.

● Колишній англійський прем'єр, Клемент Етлі, вернувся до Лондону після кількатижневої подорожі до комуністичних країн Совєтського Союзу й комуністичного Китаю. Він зупинився був в Гонг Конгу, звідки поїхав був до Австралії, де зустрівся з гострою критикою проти тої своєї прогулянки. У Партії Праці, що її лідером є Етлі, відбувається тепер палкі суперечки на тлі вирішування справи озброєння німців.

● У Кореї комуністи закінчили передачу альянтам 4,023 мерців, — альянтських вояків, що полягли у корейських боях. У тому числі є 1,869 американців, 608 південних корейців, 51 англієць, 26 австралійців. 1 турок і 1,468 трупів невідомих вояків, що полягли по альянтському боці. Командування альянтської армії передало комуністам тіла 9,200 північних корейців і комуно-китайців.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТЕРЕН ПРОПАҐАНДИ

Генеральну Асамблею Об'єднаних Націй називають часто „дебатуючою установою", ще й з тим додатком, що найбільше „дебатують" у ній совєтські представники, вважаючи Асамблею знаменитим форумом для розрахунку з З'єдиненими Державами. Такою стала Асамблея, бо на іншу Москва не погоджувалась. Совєти ввійшли в Об'єднані Нації не на те, щоб завести в світі тривкий мир і справедливий лад, але на те, щоб своїм ветом паралізувати всі намагання демократії в цьому напрямі. Про це можна знайти багато матеріялу в книжці „За Мир", яка щойно вийшла друком, а яку написав Тріґве Лі, бувший Генеральний Секретар Об'єднаних Націй. Як відомо, цього норвезького соціяліста і робітничого провідника, що втримався в ОН на своїм важливім і труднім становищі аж сім років, вважали довгий час упертим совєтофілом. Кремль навіть дуже натискав, щоб саме Лі став першим Генеральним Секретарем Об'єднаних Націй. Тому особливо важливе те, що пише він про совєтську повоєнну експансію та аґресію, як і про комуністичну диктатуру пролетаріяту, яка нічим не різниться від лиха диктатур, які повалено, чи про те, як він розчарувався щодо індійського прем'єра Неру, який ніяк не хоче розуміти „ґльобальних цілей світового комунізму", ні того, якою великою небезпекою є мілітарна сила Москви та Пейпінґу. Згадуємо за це, бо цю книжку отримали тепер делеґати 60 націй, які прибули на наради 9-ої сесії Асамблеї Об'єднаних Націй. А хоч книжка „суха" і не „сенсаційна", як пишуть критики, проте її повинен прочитати з великою увагою кожний політик, що хоче добре визнаватись, чим є сьогодні Об'єднані Нації, яка ведеться там праця та хто є на перешкоді у здійснюванні її мирової програми.

Лі є за „динамічним" Генеральним Секретарем, а не за таким, „якого всюди було б видно, але не чути", що є „в традиції британського цивільного службовика". „Динамічними" повинні б бути Об'єднані Нації, в тому числі й Генеральна Асамблея. Але так не є. Проте навіть і „дебатуюча" Генеральна Асамблея є важливим форумом, коли йде про пропаґанду. Знаємо, наприклад, що Совєти почнуть тепер нову акцію за допущення до Об'єднаних Націй комуністичного Китаю, а тим самим за усунення з цієї установи націоналістичних китайських представників. У відповідь на це представництво З'єдинених Держав уже предложило Об'єднаним Націям меморандум, у якому наведено 39 „воєнних актів" червоного Китаю звернених проти Заходу. До того червоний Китай є в ОН ще далі аґресором у відношенні до Кореї. Та все те ледве чи врятувало б американське неґативне становище, якби не те, що британський прем'єр Черчил обіцяв ще той раз підтримати З'єдинені Держави, що й сталося і червоний Китай програв.

Та ми хотіли б звернути увагу на дещо інше. Хочемо згадати про пропаґанду, що її повели американські китайці в зв'язку з цією проблемою, яка займає чи не перше місце між 67 точками програми Асамблеї. „Ню Йорк Таймс" з 21 вересня вмістив на цілу сторінку Декларацію американських громадян китайського роду та китайців, що перебувають у З'єдинених Державах, в якій вони заявляються „з моральних і справедливих засад" проти допущення червоного Китаю до Об'єднаних Націй. Ця Декларація спирається дуже зручно на Американську Декларацію Незалежности та на її „вічні" принципи, що не знають ніяких географічних меж. Декларацію підписали 79 різних китайських установ, харитативних, релігійних, мистецьких, бізнесових та ветеранських, з зазначенням, що вони теж оплатили з своїх фондів оголошення в газеті. Теж щойно зорганізована Асамблея Загарбаних Европейських Націй, що репрезентує дев'ять підкорених Москвою країн (Альбанія, Болгарія, Чехословаччина, Естонія, Мадярщина, Латвія, Литва, Польща Румунія) і говорить в імені „мовчазливого їх населення", вислала до Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй протест проти допущення до цієї установи делеґатів Чехословаччини та Польщі, бо ці делеґати представляють незаконний уряд і говорять та діють „тільки в інтересі Совєтської Росії".

Чи не було б добре, коли б американська преса могла була розголосити протестаційне меморандум, вислане до Генеральної Асамблеї ОН теж і в імені тих, що репрезентують Українську Націю, яка змушена мовчати?

„ОПІЮМ ДЛЯ НАРОДУ"

„Релігія — це опіюм для народу", повторюють комуністи при всяких нагодах. Опіюм — це отрута, що її виробляють з маку. У Китаї був поширений звичай — курити опіюм, бо людина, що курить опіюм, має гарні переживання, розкішні сни. Тепер куріння опіюму в Китаї заборонено.

Якщо релігія — „отрута", то з цього висновок: треба уживання цієї „отрути" заборонити. Так і зробила комуністична московська диктатура. Наперед „освітньою пропаґандою", а далі й прямим насильством зліквідовано Доми Молитви всіх віровизнань, а „служителів культу" визнано за „ворогів народу". Чи комуністи досягли своєї цілі? Допис із Києва в московській „Літературній Газеті" з 2 вересня показує, що в боротьбі проти „отрути" комуністична диктатура програла битву. Кореспонденти „Літературної Газети" пишуть, що до Київської Печерської Лаври приходять щороку сотні тисяч людей, не тільки, щоб відвідати „антирелігійний музей-заповідник", а, навпаки, щоб помолитися в цій старовинній святині України і поклонитися нетлінним мощам святих угодників Божих. „Літературна Газета" твердить, що Києво-Печерська Лавра сама собою зліквідувалася ще в 1929 році і була Державним Музеєм до 1 вересня 1941 року, коли комуністична влада покинула Київ перед наступом Гітлера. „А коли співробітники музею вернулися із евакуації, то вони побачили, що в Лаврі засіли монахи".

Як відомо, під час війни Сталін дозволив громадянам Совєтської Держави ходити до церкви і молитися. Він переконався, що легше переносить труднощі життя і боротьбу та людина, яка вірить у Бога, ніж та, для якої кінець і початок усього знання міститься в „діялектичному матеріялізмі". Хоч Гітлер не був ніяким прихильником релігії, зокрема християнської (він був примітивний атеїст), однак німецька влада не перешкоджала українцям молитися. Наслідки цього німецького „лібералізму" описує „Літературна Газета":

„Наліплені при вході проспекти, видруковані великими буквами на машині монастирської канцелярії, в подробицях вияснюють, що Господь дарував усі вигоди нетлінности праведникам, великомученикам і угодникам, похованим в Лаврських печерах". Далі описують кореспонденти Печери:

„Довга черга відвідувачів, що мають в руках запалені свічки, іде в вузьку щілину... В заглибинах слабо блимають лямпадки, що освітлюють скло гробниць, під яким, коли придивитися, неясно видно одягнені в оксамит і парчу нерухомі фіґури. Це — мощі, є їх тут десятки". Монах, супровідник відвідувачів, каже їм на прощання, щоб вони брали в своїм житті приклад святих, які спочивають у Печерах. „Літературна Газета" робить висновок:

„Так, дивна ситуація створилася тут: державний музей-заповідник, призначений на те, щоб вести науково-атеїстичну пропаґанду, дуже мляво, без ініціятиви, веде роз'яснювальну роботу про шкоду від релігійних культів і обрядів, байдуже дивлячись, як у ролі провідників екскурсій виступають монахи".

І далі: „Іншими словами, Лавра з її Печерами знову стала вогнищем релігійної пропаґанди. І можна тільки дивуватися, що громадські організації столиці України (а такі організації можуть бути тільки під комуністичним проводом, С. О.), і в першу чергу комсомол, поставилися до цього байдуже, відступаючи деколи позиції, здобуті нами від пересудів, забобонів і релігії. Дуже дивну ролю в цій історії грає міністерство культури Української ССР. Чи не воно мало б широко розпочати на території Лаври науково-атеїстичну пропаґанду?"

Цей допис із Києва, вміщений у московській „Літературній Газеті", свідчить, що протягом свого 35-літнього панування комуністична влада не могла викоренити релігії серед своїх підданих. Причина цієї невдачі комуністів дуже проста: люди, у величезній більшості, не можуть жити без віри. І тому всякі спроби „науково" вести боротьбу проти релігії не мали і не будуть мати успіху. „Большевики замінили віру в Бога вірою в непомильних вождів". „Мощі" Леніна та Сталіна на московській Червоній Площі — це вияв обожнювання вождів, яким компартія приписує надприродні сили і вплив на суспільне життя. Того самого типу обожнювання вождів було в Італії за Муссоліні і особливо в Німеччині, за влади Гітлера.

Моральна людина вибере, як приклад для свого життя, не „непомильних вождів", які зігнали з цього світу мільйони невинних жертв, а радше подвижників, які віддали своє життя і працю на проповідь заповідей Христових: „Люби ближнього свого, як самого себе". І коли совєтському громадянинові попаде в руки Євангеліє, і він порівняє моральну науку братолюбія з проповіддю ненависти в „Питаннях ленінізму" у Сталіна, то, ясна річ, він вибере релігію любови, братерства, а не пропаґанду злоби, брехні і насильства, яку ширять комуністи.

С. О.

НОВА ЖИТНИЦЯ МОСКВИ

Після довгих місяців сумних повідомлень з сільсько-господарського фронту, Москва починає аж тепер хвалитися першими перемогами. Згідно з заявою ЦК КПСС з кінця минулого місяця, освоєння нових земель на сході перевиконане. Спочатку передбачалося переорати 13 мільйонів гектарів нових земель у Казахстані й на Сибіру, а тепер твердиться, що оранка охоплює 15 млн. гектарів. Що більше, заплянозано освоїти в 1956 р. нових 13 млн. гектарів, і Москва твердить, що в найближчі роки вона зможе освоїти додатково 50 млн. гектарів нових земель на сході.

Цифри, звичайно, великі. Вони вказують на те, що поспішна необхідність прибирається в далекойдучі пляни і що ті далекі й непривітні землі Східнього Казахстану та Західнього Сибіру мають перетворитися на нову житницю СССР. Вже в 1955 році самий лише Казахстан має дати пшениці стільки, як дає Україна.

Але чи зріст продукції на сході означатиме загальний зріст продукції сільського господарства СССР — ще не відомо. Можливо бо є, що продукція на сході ростиме, а на заході — в Україні, на Кубані й Поволжі — падатиме. І то ось чому. На нові землі вислано цього року 90,000 тракторів (у 15-сильному численні), але цього і мало, і частину цих тракторів забрали з України та інших районів заходу. На нових землях треба багато тракторів і комбайнів. Фабрики їх не можуть випускати у потрібній кількості за такий швидкий час, і тому маємо факт, що з України та інших західніх районів цього року забрано чимало тракторів і комбайнів разом з людьми і вислано на схід. Постанова ЦК КПСС з 12 серпня ще й нарікає, що „не вислано своєчасно комбайни з МТС Краснодарського й Ставропільського країв, Ростовської, Каменської, Сталінградської областей, а також з Черкаської, Кримської, Кіровоградської і Одеської областей України". З цієї ж постанови довідуємось, що з західніх районів СССР забирають і відправляють на схід також вантажні авта та інше тягло. В таких умовинах, звичайно, цілком можливим є, що продукція західніх районів, позбавлена тракторів і комбайнів, почне спадати.

Крім машин, іншою проблемою є люди. Машини ще легко послати на схід, але з людьми справа тяжча. Покищо на новоосвоювані землі виїхало 150,000 молоді, з того числа трохи менше як половина — українці. Але щоб дійсно освоїти ті землі, потрібно там поселити селян. В Україні скрізь рекламуються тепер заклики переселятись у Казахстан. В еміґраційній українській пресі справедливо з'явилося занепокоєння з приводу того, чи не почнеться часом примусове переселення українських колгоспників на схід. Бо ось „Правда" з 5 серпня ц. р. вже пише таке: „Багато українських колгоспників на запрошення своїх земляків з родинами переселюються на постійне мешкання в північні райони Казахстану. Недавно значна група колгоспників Златопільського району, Черкаської области, осіла в Узункольському районі, Кустанайської области". В примусовому переселенні колгоспників не доводиться сумніватись, бо навряд чи добровільно багато людей погоджувалось переселятись у такі далекі й пустинні землі...

Згідно з початковими плянами, землі, освоєні цього року, мали б випродукувати у наступному році коло 20 млн. тонн додаткового зерна. За новим пляном, Кремль сподівається дістати у 1956 році щось коло 40 млн. тонн додаткового зерна. Справжні ж висліди цього походу за зерном будуть видні лише на протязі наступних двох років. У біжучому році мабуть не доводиться сподіватись великого врожаю за рахунок новоосвоєних земель. Хоч ще й нічого не відомо про вигляди на врожай цього року, все ж доводиться думати, що погода цього року принесла чимало шкоди йому. Зима 1953/54 року була дуже суворою в Україні і взагалі на півдні і заході СССР. Пропало багато озимини. Весна 1954 року була дуже спізнена, і сівба скінчилася на цілий місяць пізніше від нормального. Літо, правда, було дуже гаряче і ярі хліби поспіли майже одночасно з озимими, але великі дощі, що випали у самі жнива на півдні України і на Північному Кавказі, могли пошкодити врожаєві. Тому доводиться думати, що в західніх районах СССР врожай цього року не буде великий, а може буде менший від нормального. На сході ж, з новоосвоєних земель були повідомлення такого змісту: „листячко в ячменю жовтіє тільки но розів'ється", як писала одна дівчина в листі до комсомольської газети. Посушливість клімату новоосвоюваних земель загальновідома.

В обличчі таких невеселих перспектив для негайного зросту продукції зерна в СССР, намагання партії освоювати якомога більше нових земель стає зрозумілим. Ріст зернової продукції має, отже, прийти не стільки за рахунок якости ведення господарства, як за рахунок кількости освоюваних земель.

Г. В.

Роман Савицький

УМІ В ТРЕТЬОМУ РОЦІ ІСНУВАННЯ

Активність української молоді, її природний нахил до зорганізованости та до сприймання будуючих, шляхетних ідей, накладають на українських виховників обов'язок використати ці позитиви і при їх помочі виповнити якнайкращим змістом період розвитку кожної української дитини. При чому йде тут не про кількість накладаних на молодь різного роду обов'язків, а радше про високу якість в усіх напрямах виховання і освіти.

Особливо важною є ця проблема якости в період к л а д е н н я підстав-підвалин під будівлю якоїнебудь ділянки домашнього, чи позадомашнього виховання. Отже, чи це буде формування характеру, с и с т е матичности, чесноти, ввічливости і т. п. в домашньому вихованні, чи це буде школа, Пласт, українознавство, музика, малярство, балет в позадомашньому вихованні — скрізь, у кожній з цих галузей, першою умовою тривких вислідів є зразкова якість подаваних інструкцій в самих початках.

Є великою помилкою думати, що початки, напр., в музиці, це — очерк неважний, очерк, що може пройти якнебудь, очерк, який так, чи інакше веде до пізнішого „справжнього" навчання. На жаль, до цього „справжнього" навчання, після погано покладених основ, звичайно ніколи не доходить. І тут є одна з причин, чому такий малий відсоток студіюючих музику добивається добрих результатів і доходить до максимального в и к о р и стання своїх здібностей.

До твердої системи подавання молоді доцільних і якісно найкращих підстав можна дійти у нас тільки безкомпромісовою дорогою зорганізованої дії фахових учителів, що не вагаються дати свої знання і своїх учнів до спільного обговорювання, обсервування та контролі. Таке ставлення справи було саме в плянах Українського Музичного Інституту, і вже по двох роках праці виявилося, що ця система організованої співпраці учителів дала дуже добрі висліди. Сьогодні маємо підстави твердити, що учні УМІ в Ню Йорку, чи в якомунебудь відділі, мають добре засвоєне знання усіх елементарних підстав музики та її виконання і через це мають уторовану гладку дорогу до дальшого скорого поступу.

Музичне виховання української молоді на еміґрації повинно бути безумовно українське, тобто подаване на базі дотеперішніх цінних надбань нашої музики, на базі живого контакту з основними елементами духа української музики та української музичної стихії, — є своєрідній, теплій і щирій атмосфері, яка так потрібна для доброго й скорого сприймання нелегкого навчального матеріялу. Українські музичні виховники мусять завжди пам'ятати, що їх обов'язком є виховувати не лише добрих музик-фахівців, але в першу чергу ентузіястів української музичної культури, людей, що загальнолюдські музичні надбання мають сприймати і бачити передусім крізь призму української музичної субстанції. Майбутнє нашого музичного мистецтва залежатиме головно від того, як нові українські музики потраплять застосувати здобутки світової музики до українського музичного матеріялу, і, навпаки, нав'язуючи до цього, що у нас було в цьому напрямі випродукуване дотепер. Отже ясно, що наперед треба, щоб українська молодь просякла українською музичною атмосферою. Гадаю, що всі наші музики-педагоги на еміґрації не можуть легковажити цієї проблеми, якщо їм лежить на серці майбутнє української культури.

Коли йде про вчителів УМІ, то всі вони, виповнюючи програму Інституту, автоматично стали виконавцями цього важливого постуляту в музичному вихованні учнів. Та тут іде не лише про учнів УМІ. В не меншій мірі повинні ми пам'ятати про всю іншу молодь, яка не студіює спеціяльно музики, а яка, згуртована в окремих організаціях, має право і на те, щоб одержати добру якість музики, потрібної їй в організованому житті. Обсервуючи впродовж кількох днів прекрасне і корисне життя пластового табору в Четґемі, я з прикрістю зауважив, що музика, якою на протязі літніх місяців дихають і „виживаються" пластуни, не виходила поза декілька грамофонних платівок сольових пісень, які, до речі, не всі підходять саме пластунам, низки „пластових" пісень, композиційно поганих — і врешті різного роду „неофіційних" мелодій на зразок циганських романсів, танґ і тому подібних примітивів, що ними залюбки молодь просякає. Не можна твердити, що це — безпосередня вина правління Пласту, яке має і так у зв'язку з організацією та веденням цих таборів дуже багато праці. Це недотягнення є радше вислідом замалого натиску на молодь вбік доброякісного українського музичного матеріялу, а також замалої кількости добрих зразків української „пластової" музики (пісні, марші і т. п.). Гадаю, що в цьому напрямі УМІ мусить сказати своє слово і прийти пластунам з допомогою. Це саме відноситься і до організації СУМА, загальноосвітніх шкіл та курсів українознавства. Наприклад, тут роджені українці, курсанти українознавства на „Союзівці", були б з радістю повітали й вивчили декілька вартісних, нових українських пісень, якщо б було комусь подбати про їх видання.

Отже, не замикаючи очей на контакти нашої молоді з американським м у з и ч н и м шкільництвом, які з практичних оглядів, в поодиноких випадках знаходять своє оправдання, мусимо в першу чергу злучити всі власні сили для музичного виховання нашої молоді в українському дусі, як також українські музики мають обов'язок творити певний центр, в якому продукувалися б добрі музичні матеріяли для нашої молоді. І коли сьогодні УМІ з централею в Ню Йорку і тринадцятьма відділами охоплює. п'ятдесят українських музик з різних ділянок музичного мистецтва, включно з визначними нашими композиторами, то ясно, що саме ця установа має всі дані на те, щоб бути таким центром із скрупулятно заховуваними всіми симптомами спільної, з'єднаної акції в ім'я авторитативности цієї важливої роботи.

Очевидно, кожна акція у к р а ї н с ь ких музик-учителів, навіть тих, що діють відокремлено від УМІ, акція, головним рушієм якої є не лише матеріяльні користі, але передусім доброякісне українське музичне виховання нашої молоді, — доцільна. Вона мала б, однак, куди більші вигляди на успіх, якби відбувалася в рямцях одної, авторитетної для громадянства і молоді, установи.

Дивлячись на справу загально, уважніше приглядаючись до музичних проблем і до того, що к о н к р е т н о можна б на цьому відтинку у нас зробити, після основніших передумувань наш погляд мусить вупинитися передусім на проблемі актуалізації української музичної культури серед нашої молоді. Дуже трудною в наших умовинах і з огляду на територіяльну розпорошеність діячів музики є організація нашого загального музичного життя. Доказала це липнева „Зустріч Мистців" у Торонті, на якій музика займала кількісно видатне місце, але яка, ставляючи устами д-ра Витвицького різного роду музичні постуляти, а пріорі навіть не плянувала братися за конкретне здійснювання цих постулятів.

Натомість діяльність УМІ вирішує вже задовго перед торонтською „Зустріччю" пи-

(Закінчення на стор. 5-ій)

Кость Даниленко

ФРАЙШТАДТСЬКИЙ ТАБІР

(Додаток до нарису Вол. Дорошенка про СВУ)

(1)

. . . Як вояк російської армії 247-го Сурського полку, я разом з іншими, в Карпатах, під Дембіцями, в лютому 1915 року — дістався до австро-німецького полону і опинився в загальному таборі полонених в м. Мархтренку, що біля Лінцу в Долішній Австрії. В таборі перебувало ще кілька тисяч полонених різних національностей „матушки Росії", та найбільше українців, або, як тоді їх називав „старший брат" по „спільному котьолку" — „малоросів".

Скоро я пов'язався з Союзом Визволення України у Відні, а через місяць прибув до Мархтренку уповноважений Союзу д-р Роман Домчевський. Для тих, що походили з Чорноморії, Кубані та губерній Херсонської, Катеринославської, Т а в р ійської, Харківської, П о л т а вської, Чернігівської, Київської, Кам'янець-Подільської та Волинської, скликано велике таборове віче, на якому д-р Домчевський виступив з доповіддю на тему: „Хто такі українці та чого вони хочуть". Популярна доповідь викликала зацікавлення й дискусію. Це одразу занепокоїло „старшого брата", що побачив у цьому виступі „ізмєну родінє". Одначе перший дебют пройшов досить успішно. Д-р Домчевський повідомив, що в Горішній Австрії у м. Фрайштадті є окремий український національний табір для полонених, які почувають себе там, як удома. Тут він закликав добровільців переїжджати до табору для культ-освітнього й національного освідомлення. Охочих було дуже багато і вони явно щодня записувалися в таборовій концелярії. В той час, кілька разів, навідувався до Мархтренку д-р Кузик.

За пляном Союзу, на початку травня 1915 року, транспорт у кілька сот українців їхав з піснями до українського національного табору полонених у Фрайштадті.

Ходжу, розглядаюсь... Аж ось він велетень-табір на двадцяти квадратових кілометрах. Довгі освітлені бараки, широкі проходи, водограї, зелень, квіти! Велика таборова площа в центрі. Театр. Невеличка церковця в українському барокковому стилі. Різні установи. Гімнастичне приладдя тощо. В таборі діловий, пожвавлений рух. Кожний знає свій обов'язок, знає, що робить. Ось читаю: „Загальний барак", „Редакція", „Розвага", „Школа" „Кооперація „Власна Поміч". Заходжу до чайні. Багатенько людей: одні п'ють чай, другі в черзі, а ті читають таборову „Розвагу". Ген далі точиться якась гаряча розмова...

— А ти мазепа!

— А ти хахол та ще й православний!

— А ти мазниця, мазниця!..

— А ти блазень та ще й дурень! — інші підсміхалися, підморгували та підливали в огонь олії.

— А ну, опудало чортове, докажи, докажи!

— Далеко куцому до зайця, щоб доказати, треба в школу ходити, а він, як пень, і очей від сну ніколи не протирає... — Добра, думаю, дискусія. Про школу, про освіту йде мова.

Фрайштадтський табір уміщує до двадцяти тисяч полонених. Це табір руху, життя, енергії! Табір припливу й відпливу людських резерв. Для роботи є головний, український, ідейний провід. Робота для національного освідомлення полонених українців закроєна на широкі розміри й провадиться мудро й організовано. На чолі табору стоїть „віче", що скликається в міру потреби. На вічі, що відбувається на таборовій площі, де буває не менше як тисяча організованих таборян, вибирають: Центральну Таборову Раду, як уряд, і самого голову, як президента; Контрольну Комісію та Головний Суд. Справу вирішують абсолютною більшістю голосів. Під час виборів на площі кипить, як на Запорозькій Січі, коли вибирали Кошового. Центральна таборова рада складається з семи осіб, трьох кандидатів та Контрольної Комісії й Головного Суду. Голова Ради вибирається на два місяці. Короткий реченець пояснюється тим, щоб пропустити якнайбільшу кількість людей через виборчу систему і тим самим прищепити їм практику в майбутній громадській роботі на Україні. Рада через своїх сімох „міністрів"-референтів охоплює всю діяльність роботи в таборі, та іноді ще в підмогу кооптує нових, діяльних членів. В таборі існує ціла мережа автономних статутових товариств, що теж на принципах виборности провадять свою корисну працю.

Ось уже минає чотири десятки літ з того часу, а в моїй пам'яті оживає таборове, ідейно насичене життя! З-під споду літ виринають десятки світлих імен і дорогих прізвищ, коли за допомогою наших освіченіших західніх і східніх братів-патріотів „професорів", наші прості люди, переважно селяни, взялися до національно- культурного освідомлення та навчилися головного — пізнали свій рідний край!

Не для того пишу, щоб обтяжати читачів бозна колишнім, а хочу згадати про тих людей, що прийшли від плуга в степу, а пізніше пером, словом і шаблею будувати Українську Народну Республіку, дійшовши до національної свідомости в таборі. В допомогу виборній Центральній Таборовій Раді Союз Визволення України з Відня надсилав своїх постійних представників, що стежили за ідеологічною роботою Таборової Управи. Це були: Вол. Дорошенко, Маріян Меленевський, Андрій Жук. Періодично також відвідував табір Олександер Скоропис-Йолтуховський.

За станом на 1-ше січня 1916 року організація табору мала такий вигляд:

1. Іван Мороз — друкар-журналіст, родом із Лубень на Полтавщині, був Головою Ради. В 1929-му році він завідував друкарнею в Полтаві, а пізніше на все життя був засланий до далеких концентраційних таборів.

2. Венедикт Іллюченко — інспектор народних шкіл Житомирщини. Теж репресований большевиками.

3. Федір Шевченко, внук Тарасів, з Кирилівки на Київщині — вчитель малювання. Залишився назавжди в Австрії. Редактор таборової газети „Розвага".

4. Зенон Басок — учитель із Ямполя на Подільщині. Навчав у таборових школах.

5. Іван Лазько — вчитель із Катеринославщини, активний і діяльний трибун і політик.

6. Микола Лозовик — гімназіяльний учитель, громадський діяч, близький приятель педагога Шерстюка в Києві. Розстріляний большевиками в Києві в 1923 році, як „шпигун".

7. Кость Даниленко — аґрономом із Харківщини — викладав у Таборовій Аґрономічній Школі, та писав до „Розваги". В справі Спілки Визволення України — в Харкові, в квітні 1930 року був засланий на 10 років на Соловецький архипелаг. Тепер в Америці.

8. Олександер Харченко з Харкова — загинув на Соловках.

9. Павло Дубрівний — учитель та „вольноопределяющийся" із Чернігівщини. Видатна таборова „артистка" — викладач. Старшина полку „с і р о ж упанників", пізніше контролер при Військовому міністерстві УНР. Закінчив Українську Г о с п о дарську Академію в Подєбрадах і є інженером зоотехніком. Тепер перебуває в Америці.

10. Пилип Мезин — хутірський хлібороб із Полтави. В часи колективізації був розкуркулений, і засланий до концентраційного табору.

Література Мистецтво Розвага

Антін Малюца

ВИСТАВКА КАРТИН М. МИРОША

Цьогорічний мистецький сезон розпочався зразу з повною силою і на майбутнє заповідається дуже цікаво. Саме на День Праці, коли ще всі старалися використати останній великий „вікенд" літнього вакаційного сезону, розпочала свої гостинні виступи в Нюарку танцюристка Оленка Ґердан при співучасті професора Полевського, Кукрицької та Лисняка, з дебютом І. Гарасим'яка. Дітройт вшанував ювілей Едварда Козака. В Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку відбувається виставка картин Михайла Мироша, що вже 30 років працює і творить у ЗДА.

Проблема антаґонізму між „старими і новими" втратила на гостроті й перейшла до історії. Сьогодні більшість з нас може вже добродушно покпивати із своїх власних починань кілька років тому при масовому приїзді нової іміґрації. Антиколюмби, що відкривали Америці Старий Світ, завжди починали від себе, ганили, що „не по-нашому", повчали всіх про все. Старі, горді з дотеперішніх здобутків, насторожувалися, ображалися, замикалися в собі, а то й починали цуратися участи в українському житті. Мирош приймав дуже близько участь в житті та організації Об'єднання Мистців Українців в Ню Йорку і ЗДА від самих дуже скромних початків. Не раз доходило до темпераментного обміну поглядів, коли він намагався впровадити нас в американські мистецькі відносини — передчасно, а ми защепити наші погляди йому — безкритично. Та це ніяк не порушило ані товариських, ані організаційних відносин.

Сьогодні в Америці багато дечого змінилося, і то згідно з нашими надіями та бажаннями. Але й нам ясно, що багато дечого, що нам здавалося нерозумним, має глибоку життьову рацію. Навіть на дуже вдалій мистецькій виставці з нагоди п'ятилітньої річниці масового приїзду нової іміґрації всі вже відчували, як брак і нонсенс, що з нами не виставляють мистці старої іміґрації. Таборове ґетто вже віджило своє, цікавість до нового оточення стає, природно, чимраз більше пекучою. Наші земляки, які живуть і працюють тут десятиліттями, здаються нам саме посередніми ланками, що допоможуть зрозуміти, пізнати і знайти своє відношення до мистецтва, культури та життя в країні нового нашого побуту.

Тому то й особиста виставка праць Мироша з різних років його творчости дуже на часі. Розглядаємо його доробок за 20-30 років, а навсправжки думаємо про себе за 20-30 років... Кажу про мистців, що не забагато мають споминів про рідний краю, або не брали участи в мистецькому русі і не ознайомлені з культурними надбаннями України. Не вірю, щоб навіть найбільш принциповий абстрактний модерніст зумів себе так духово стерилізувати від усяких людських почуттів, щоб не прийшла колись туга — ностальґія за країною свого дитинства і мрій, щоб не прийшла охота зобразити її по-своєму. Картини Мироша з українською тематикою нас найменше задовольняють, бо це — Україна, бачена очима інших мистців, театральних вистав, танців Авраменка чи „Гомонів України". Я певний, що за двадцять років ніхто з нас не буде робити якісно ліпше, бо жадні „ізми" теперішні чи майбутні не врятують нас від критики новоприбулих, якщо такі трапляться. Та все таки тим шляхом, що ним іде Мирош, підемо всі ми, коли не в його практиці, то в теоретичній суті, бо інакше й бути не може.

Як маляр виявляє себе Мирош з найкращої сторони в квітах, мертвій природі та портретах. Дуже добрий малий автопортрет, а портрет жіночий (в чорному) безсумніву перевищує все, що досі в тому жанрі виставлювано в залях ЛМКлюбу (за вийнятком хіба „Портрета дочки" мал. І. Шухевич). Соняшники та мертва натура з червоними раками на гуртовій виставці ОМУ в тих же залях переможно витримали порівняння з іншими мистцями, а тепер ще кориснiше вибиваються в сусідстві картин того самого автора. Менше накопичення картин, більша єдність характеру поміж ними та може й оновлені залі ЛМКлюбу спричиняються багато до кращого та уважнішого сприймання.

У своїх композиціях Мирош притримується раннього символізму і тоді вони найліпші. Більша олійна картина „Сальоме" принесла мистцеві признання на виставках і є, сказати б, його програмовою композицією. Акварельна версія тої ж картини була на минулорічній виставці ОМУ, на мою думку, найкращою акварелею і своїм бравурним технічним виконанням і складністю завдання. Гадаю, що жюрі нагород Українського Інституту проминуло її тільки через типовий український культурний комплекс: традиційну і вперту підозріливість, явну нехіть до всякої композиції, фігуральної зокрема. Та вони не єдині, не перші й не останні.

Як маляр Мирош талановитий, бравурно темпераментний, відважний у кольористичних зіставленнях. Його інтриґують часами теми і розв'язки проблем інших мистців і він сміливо шукає своєї інтерпретації. На жаль, часами попадає в шарж сумнівної естетичної якости. Все ж охочих добачити наслідування, наприклад, В. Кричевського „Яблуні в квітах" у Мирошевому „Садку" мушу розчарувати. „Садок" мальований у 20-их роках в Кетскілі. Шкода, що в каталогу не подано дат, коли котра картина мальована, тоді ретроспективний характер виставки був би очевидний, а загальний характер виставки мав би якусь провідну лінію. А то часом годі подумати, що це — праці одної й тої самої людини. Можливо, що брак належного середовища спричиняє теж поспішні шукання в різних напрямах, щоб знайти якийсь ґрунт для розвитку.

Всі ми мусимо собі побажати, щоб по 30 роках перебування в Америці змогли мати стільки життьової енерґії та малярської пасії, як має Мирош. Об'єднання Мистців заповідає кілька індивідуальних виставок в майбутньому. Це дуже добре, бо хоч загальні виставки дають перегляд активних мистців, що беруть участь в зорганізованому житті, але такі, як ця, дають вгляд у творчий характер кожного мистця, дають поняття про нього. При дальших виступах на загальних виставках, навіть на підставі двох - трьох речей, можемо судити про дальший розвиток майстра. А то останніми часами почала витворюватися атмосфера - наставлення, що чим має менше хтось досягнень взагалі, менше стажу, менше участи в українському мистецькому житті та менше поняття про культурні процеси, що відбувалися і відбуваються в українському мистецтві, — тим більшим є він українським мистцем, самою елітою...

Іван Кедрин

ЧОМУ „ТАРТЮФ?"

(З приводу прем'єри Театру Й. Гірняка у Ню Йорку)

Можна згори передбачити, що під адресою новоскомплетованої театральної дружини під керівництвом Йосипа Гірняка, чи — вірніше кажучи — під адресою власне Гірняка, що має однаково своїх пламенних звеличників, як завзятих противників, піднесеться запит - закид: чому на прем'єру того нового театру він вибрав акуратно „Тартюфа?".

Дир. Йосип Гірняк

Найбільший комедіописець Франції і, поруч із Шекспіром, найбільший комедіописець у світовій літературі, належить власне до того гурту геніїв, які давно перестали бути власністю тільки того одного народу, що їх видав і мовою якого вони писали свої твори. Мольєр є так само український, як французький, бо типи, що їх зобразив у своїх творах, є типами вселюдськими, а проблеми, що їх зрушив до глибини своїм пером, є проблемами, які не знають ні часу ні простору. Коли вже на шкільній лавці чуємо дефініцію, що клясичними творами є ті, які заторкують питання вселюдського характеру, а своєю мистецькою формою пережили свою ґенерацію і здобули признання в інших народів, — то Мольєр є таким передовим клясиком, якого твори були тому 300 років так само актуальні, як нині. Хоч історики літератури здебільша погодились, що шпилем успіху Мольєра був „Мізантроп", проте вони не піддають ніякому сумніву, що до найбільших його архитворів — поруч із „Скупарем", „Хворим з уяви", „Жоржом Данденом" і „Вченими жінками" належить „Тартюф", може ще глибший, ще цікавіший і ще більш хвилюючий живістю представленого типу, його зовнішнім комізмом, але внутрішнім траґізмом — злої сторінки людської вдачі.

Як численні інші архитвори світової писаної і музичної літератури, так само „Тартюф" довго мусів боротися за право існування на сцені. Написаний у 1664 році ждав повних 5 років, поки його автор дістав офіційний дозвіл на публічне виставлення його в усіх його 5 діях. Довгий час не помагала Мольєрові навіть ласкавість його могутнього протектора Людвика XIV, який не зважувався іти проти демагоґії деяких кіл, що добачували у „Тартюфі" образу не то духовенства, а й релігії. Треба було різних поправок у первісному тексті і повторних заяв самого Мольєра та його звеличників, щоб переконати перечулених людей, що тенденцією тієї п'єси не є понижування, а навпаки — скріплювання і вивищування Церкви і віри та немилосерним бичуванням тих, які найбільш підважують повагу тих святих установ своєю облудністю, своїм лицемірством, своїм фарисейством, що його натаврував був сам Христос. Сьогодні всім це вже ясно і зрозуміло. Але інакше було тоді, коли сатира мусіла щойно здобувати собі права громадянства, як наскрізь позитивна і будуюча форма літератури, коли вона — очевидно — вистерігається вульгарности і вміє зберегти межу між мистецьким глузуванням та немистецькою лайкою. Людвик XIV і кардинал Чіґі, леґат папи Александра VII, перед якими Мольєр уперше відчитував на замку Фонтенебло свого „Тартюфа", розуміли це і, сміючись до сліз, ґратулювали авторові, хоч не змінили ще заборони, накладеної на „Тартюфа" королівським декретом. Але ось вікарій церкви святого Вартоломея у Парижі, о. П'єрр Рулє, називав Мольєра в скарзі на нього до короля Людвика XIV — „демоном у людському тілі", який по своїй смерті піде просто до пекла на вічні муки.

Мистецтво Мольєрових творів полягає в тому, що вони не є уморальнюючими проповідями, що пахнуть публіцистикою, лише комедіями у повному того слова значенні: з прецікавою акцією, з прекомічними ситуаціями, легким жвавим діялогом, яскравими дієвими постатями, клясичною будовою драми, яка трималася ще принципу „трьох єдностей" (часу, місця і героя). Мольєр не був навіть філософом-комедіописцем, як великий Шекспір, водночас предвісник романтизму. Мольєр був сатириком - суспільником, великим реалістом, а його ідеалізм полягав у вірі, що світ мусить стати кращий, тому треба таврувати всяке зло. А таврувати його найкраще вказуванням на смішні риси отих всіх облудників, скупарів, гіпохондриків і цокотух, ща затроюють ближнім життя.

І тому добре зробив Йосип Гірняк, що починає новий етап своєї діяльности театрального діяча, організатора театру, артиста, виховника театрального нарибку й суспільника прем'єрою комедії „Тартюф". Складаючи тією прем'єрою поклін письменникові, що його твори були вже давно перекладені й на українську мову та захоплювали українських театральних відвідувачів, він запевнює водночас успіх тому новому починові свого театру й запевняє всім глядачам його „Тартюфа" справжню насолоду.

Михайло Островерха

ОСТАННІЙ ПОКЛІН МИСТЦЕВІ

Знов у вічність полинув ясний, гистий, проймливо теплий промінь, що поніс у Божі притвори тиху й велико шляхетну душу мистця Антона Павлося.

Всі ви, друзі і знайомі та й незнайомі, знаєте Його.

Ті завсіди вдумливі, повні надхнення й душі його очі, що скривали в собі якісь давні смутки траґізму далекого півдня.

Бо, хоч Він син нашої тихої, твердо характерної Холмщини, з села Гостинне, а я у його повних змісту очах завсіди вичував душу старої Геллади.

Він цю душу показав нам, подав нам її у своїх творах!

Його різьба — формою, стилем, культурою — сягала десь далеко в нашу глибину віків; до Трипілля, до Геллади, і в Україні заквітла.

Його різьба, що формою і стилем дихала й старою Гелладою, то той її віддих линув з-над старовинного Нілю, із саркофаґів Етрурії, з теремів княгині Ольги та й сина її Володимира Великого.

Його різьба, — з якого матеріялу не була б, — ті князі, козаки, тії торса, вони незримо життям тремтіли і тремтять: і носять у собі дивні суми давніх століть!

Перед Його різьбою я постійно відчував і вичував загадку вічности життя, як перед творами Поліклета, Мірона, Праксителя, зокрема — Праксителя!..

***

Розірвалось Твоє, Антоне, серце!

І останні акорди його, — Твого серця, — дивних, таємних мелодій заграли в Твоїх творах!

А там — знеслись та й у вічність полинули!..

25-ЛІТТЯ ТВОРЧОГО ШЛЯХУ Е. КОЗАКА

В днях 18-19 вересня ц. р. український Дітройт вшанував 25-ліття творчого шляху нашого найвидатнішого на еміґрації мистця-карикатуриста й редактора сатиричних видань Едварда Козака (Ека). Ювілейні святкування дуже дбайливо підготовив і зреалізував місцевий Літературно-Мистецький Клюб під головством ред. Михайла Бажанського. В суботу пополудні відбулися в залі Інтернешенел Інституту відкриття малярської виставки Е. Козака, а ввечері товариська вечірка, під час якої представники організацій та громадянства м. Дітройту тепло вітали свого Ювілята.

Едвард Козак

У неділю, 19-го вересня, у великій залі Інтер. Інституту, відбувся, при маніфестаційній участі громадянства, святковий „Ювілейний Вечір", з багатою мистецькою програмою. Доповідь про творчий шлях Е. Козака виголосив мистець Яків Гніздовський з Ню Йорку. Сенсацією вечора був виступ Йосипа Гірняка в ролі Гриця Зазулі, із спеціяльним „ювілейним" монологом. За неприявного, доброго приятеля Ювілята, Романа Купчинського, його привітальне Слово відчитав п. Зубаль. Ів. Керницький читав веселий фейлетон п. з. „Еко на ‚Союзівці' ".

Виступав також чоловічий хор „Боян" під проводом Ярослава Филипова, скрипкове сольо виконав проф. Марко Лепкий. Відчитано кілька десятків привітань з усіх кінців Америки й Канади. Наприкінці сказав зворушливе „Слово подяки" сам Ювілят.

Д-р Дмитро Бучинський

„ВАША ПРАЦЯ ПОДІБНА ДО СОТВОРЕННЯ"

Відомий у світі італійський письменник Джіованні Папіні, за допомогою дуже ориґінальної літературної форми „Листа Папи Целестина VI до поетів", висловив дуже багато й надзвичайно цікавих думок на тему праці поетів і поезії нашого часу. Папи Целестина VII в історії ніколи не було, але це ніяк не заперечує другої великої правди, що думки Папіні дуже актуальні.

Провідна думка „Листа" — це актуальне питання, звернене до всіх поетів світу: „Чому Ви шукаєте затишку для себе тоді, в цій епосі, яка вимагає крику, але такого сильного, щоб мертві на ноги повставали?"

В цьому питанні є не тільки тривога Папіні, а це дійсно тривога кожного шляхетного серця, кожної душі, це тривога цілого людства. Про людство думає письменник і саме тому його „Лист" пише „старий Папа", якому „довірено бути сторожем усіх душ, включно до Ваших, включно до тих, що Ви їх маєте розбудити й потішити. Не говоріть: хай Папа думає про своїх священиків, а залишить нас у спокої з нашими поемами, бо це буде образа для Вас, а не для мене".

Папіні - папа не іґнорує поетів наших днів, а противно так високо оцінює їх працю, як може ніхто її ще не оцінював: „Ви не сходите з уст народу, але не знаєте, що Господь Вам дав і що від вас жадає. Всі люди походять від Божого початку, є Його образом і подобою; саме у вас, зараз по святих, найвиразніше відбиті Його образ і Його подоба, не тільки Бога Сотворителя, але також Бога Відкупителя. Ваша праця подібна до сотворення, бо вона має дати гармонійну форму безформному хаосові думок, почувань і вражень; вона має відмежувати світло від темряви чи інакше має надати блиск всепорядкуючому духові, над брудом темряви! Ваша праця нагадує невимовну містерію Втілення, бо також і ви маєте замкнути атоми й іскри Божого Духа в зовнішні форми земських мов!"

З глибокою тугою стверджує письменник: „Колись навіть вояки мали свої пісні!" То значить, що й вояцька пісня мала лицарського духа, що ним жили народи, а сьогодні „на величезних просторах чуємо глухий стогін, але над ним немає співу, що підносив би нас до висот, якби

(Закінчення стор. 4-ій)

Виступ Оленки Ґердан у Нюарку

Вечір Мистецького Танку п. Оленки Ґердан відбувся в нашому місті 5-го вересня ц. р. в „Українській Централі". З простої цікавости ми відвідали нашу артистку вже раніше під час генеральної проби. Невеличка жіноча постать приємно звіталась, не зважаючи на нашу заяву, що ми тільки представниці сірої публіки, не критики - спеціялісти.

„Мій сьогоднішній виступ — це не балет, а модерний мистецький танок", — заявила пані Оленка. „Чи можна додати прикметник „український?" „Звичайно! Танки в сьогоднішній програмі моєї власної композиції (я покінчила школу композиції). Частина танків основана на народних мотивах, інші теж із українською тематикою. Музика українських композиторів".

Оленка Ґердан у своїй креації „Плач Ярославни"

В дальшій розмові виявилось, що пані Ґердан не тільки артистка, але теж меткий і енерґійний організатор і адміністратор своїх мистецьких виступів. Сама перевіряє декорації та світло (дуже важливе в деяких сценах) і виконує різні інші функції з цілістю імпрези пов'язані. Та все ж головне її діло — мистецький танок.

В часі вечірнього виступу ми захоплено приглядались, як п. Оленка вкладала свою душу в кожен свій танок. Поодинокі танкові виступи переплітались рецитаціями наших молодих артистів п. Кукрицької і п. Лисняка. Кожний танок на історичний чи народний мотив попереджував роз'яснювальний вступ, що облегшив публіці сприйняти цілу програму.

Це досить тяжко сказати, який танок найкращий, але на нас найглибше враження зробили „Дорога" та „Плач Ярославни". Ориґінальні були „Радість" і „Римський Фонтан" з рецитаціями п. Кукрицької. Чулось мелодію в словах рецитаторки та слова в рухах танцюристки. Хоч декорації були доволі примітивні й не зовсім задовільні світляні ефекти, ми розуміли мову рухів балерини та відчували її переживання.

Не зважаючи на фестиновий час, публіка завітала на цю культурну імпрезу доволі численно, щоб пережити хвилини справжньої мистецької насолоди.

Прощаючись із нашою симпатичною артисткою та бажаючи їй дальших успіхів, ми відважились поставити запит, чи не думає вона зрадити „свою богиню". Пані Оленка відповіла усмішкою й ми не хотіли бути недискретні. Та на прощання п. Ґердан докинула. „в моїй мистецькій праці маю щастя до Миколів: Микола Лисенко компонував музику до „Плач Ярославни", Микола Максимович текст, Микола Колесса музику до „Дрібушки", Микола Завадський до „Шумки", Микола Полевський сьогодні мені акомпаніює".

Долучуючи до наших побажань дальших Миколів, працаємо її сердечно. Хто не бачив О. Ґердан в Нюарку, має можливість це зробити 25 вересня у Филаделфії, або 3-го жовтня в Ню Йорку. **Анна Осінська.**

Фотій Мелешко

НЕПИСЬМЕННИЙ УЧИТЕЛЬ

І хто б то міг повірити, що в другій половині двадцятого сторіччя може бути на світі неписьменний учитель? А отже трапилось таке, і то не денебудь, а в найбільшому в світі місті, в Америці, в той саме час, коли атоми лускаються, мов макове зернятко під нігтями.

Якого предмету навчав той американець, українського походження? Той учитель — це старий Михайло, якого кликали замериканізовано — Майком. Правда, він у боргу не залишився — нехай знають наших — і зукраїнізував американську піч центрального огрівання, що має на собі вилиту ясну назву „Boiler". Він назвав це лихо таким почесним українським ім'ям — „боярˮ. Коли вже так — то Майк мусів би був назвати цю піч „Старшим боярom", — бо ж у пивниці стояла поруч і мала піч для огрівання води і заслуговувала на назву „Молодшого боярa". Але Майк якось мало на неї звертав уваги, хоч і підтримував у ній вічний огонь. За довгі роки Майк зрісся з отсим „Старшим боярom" так, що тяжко йому було з ним розставатися.

От оця саме піч і стала предметом навчання.

Майковим учнем зробився новий еміґрант, старенький професор-філолог. Коли він подивився на того боярa, заглянув у його триметрове нутро на півтораметрову ширину, то здригнувся, миттю поворушив на носі окуляри, ніби з гніву за те, що побачив отаке лихо.

— Не лякайтесь, привикнете, навчитесь, — промовив Майк, що сидів на підмурівці, на місці, вимощеним газетами. Він собі покурював, обпершись спиною об дощану стінку-перегородку.

— Я навчивсь. Палити, то не читати, навчитесь і ви.

— Так, але ви цьому ділу навчились ще змолоду, — відповів учень.

— А вже ж змолоду. Тоді старих до Америки не приймали, не так як тепер. Коли я сюди приїхав — бігме не пам'ятаю. Може воно вже й півсотні літ минуло, а може й більше. Кажуть, так з метрики виходить, що я ніби народився 1882 року. Дуже добре тільки пам'ятаю, що з нашого великого села з-під Коломиї я виїхав юнаком. З божого гніву, — продовжував він, — чи з його доброї волі сталося в нас нещастя. Наші тато захворіли і померли. — Майк глибоко зітхнув, потяг цигарку і продовжував: — Були вони поставні, браві, добрячі, а коли хтось тронув, то вони так провчили, що більше їх не кортіло зачіпати. Жили ми в достатках, хоч і не були дуже заможні. І може невдовзі вже я помру отут в Америці, а наш садок у краю не забуду. Одних сливкових пнів ми мали з півсотні. Я попробував у Америці різних овочів, але як згадаю на наші сизі сливки, то в устах зразу мокріє. А грушки наші, мов медом начинені. Бджоли геть усе з середини вибирали, залишався один кожушок та жилки всередині. І звалися вони медянками. Коли тато померли, то й потягло мене в широкий світ. Тоді саме наших людей напала американська біґунка. Тільки й говорили про Америку. Кожному так і здавалося, що треба тільки дістатися з подорожніми торбами, а тут зразу наповнить їх талярами і гайда назад. Перед від'їздом до Америки я оглянув наше село, поля, ниви, пасовиська... Вподобав собі місце коло Пруту. Щоб воно не коштувало, а по повороті з Америки буде моє! Отут поставлю хату під бляхою, а коло неї садок заведу з нашими грушками-медівками, яблуньки-золоторенетки буковинські, сливки-сизівки, вишні-черешні... Отам стодола з бузьками на даху, отут стайня з баськими кіньми, а там корівня, а за нею саж для безрогих. Коли повернуся з Америки, то аж тоді одружуся. Перша красуня піде за мене, обтяженого талярами... Отак убогий думкою багатів...

І приїхав я до Америки. Тяжко я напрацювався, аж поки оце дотяг до таких літ, що вже нікуди не годжусь. В руках ще маю силу, а ноги не хотять носити — проклята „кара" мені їх пом'яла — цілий рік у шпиталі пролежав, а тепер, як бачите, без палиці крока не зроблю. Лікарі були напосілися найменше хоч одну відрізати. Жінка та доньки відстояли обидві мої ноги.

— То ви певно за пошкоджені ноги дістали добре відшкодування? — поцікавився професор.

— Аж нічогісінько не дістав! — вигукнув Майк. — Адвокат шофера переконав суддю, що я сам уперся під „кару". Тоді саме я переносив на голові через вулицю старий матрас. І суддя не прийняв до уваги вину шофера в тому, що я не міг бачити його авта крізь той матрас.

Старому Майкові врешті здавалося, що він уже все розповів своєму мало що молодшому учневі про своє життя і замовк.

— То ви вже оглянули цілого боярa?

— Так, оглянув, попіл і сажу повибирав.

— Це добре. Значить вже придивились до нього?

— Докладно.

— Так тепер слухайте, що тут й до чого. Ото вам унизу одні дверцятка, а оце над ними другі — головні, ось на них над дірочками зверединi засувочка, — щоб не нахилятися, — вчитель палицею потяг ґудзик, — коли сюди посунути, то дірочки закриваються, а як сюди, то відкриваються. Коли закрити тоді дужче тягне, як відкрити, то менше — і повільніше в боярі горить, а крізь дірочки видно огонь. А оце, бачите, ручка, — він узяв рукою за ту ручку-бублик, що був у кінці якогось грубого залізного прутика, — коли потягнути отак до себе до відказу, то це ви закрили вихід до димаря, а як посунути ось так аж до кінця — значить цілком відкрили. Це треба робити, коли потребуєте, щоб у боярі дуже горіло. А ось ланцюжок, — він посунувся до правого боку, — на ньому прикріплено он ту лядку внизу, що закриває піддувало. Ось гачок на ланцюжку, коли його повище зачепити за кільце, то лядка піднімається, отак, — і вчитель практично показав, як то воно робиться. — А там десь усередині є друга лядка, що до неї веде он той важіль. Е, та що тут довго говорити! — ніби спохватившися, вигукнув вчитель. — Мене ніхто не вчив — сам до всього доходив, дійдете й ви... Помовчав і все ж таки далі продовжував: — Ось тут зліва пускається до боярa воду. — Він зліва покрутив коліщатко, і десь всередині засичало. — Ось дивіться сюди на оцю скляну рурку. Ось доки, а більше води не пускається. А оце на горі мірник, він показує атмосхверно, коли яку гарячку має бояр. Я хоч і не вмію читати, але на числах добре визнаюся. Бачите, один, два... аж п'ять. Більше як на

(Продовження на стор. 4-тій)

Микола Понеділок

ФАХІВЕЦЬ З КУРСЬКА

В прославлений Франком Борислав приїхав на постійну працю лікар Васільєв. Приїхав з самого центру Російської Федеративної Республіки, з батьківщини російських солов'їв, славного града Курська. Мешканці Борислава немало здивувалися, вчувши з уст лікаря добірну українську мову. А вже просто приголомшила їх заява медика, що чарівні красвиди України його ще з дитинства полонили, приваблювали і примушували вчити тутешню мову.

Фельшерка лікарні довірочно казала всім хворим, які обсипали її запитаннями, що ліпшого лікаря на всій курській області не було і, можливо, не буде.

— Він просто творить чудеса, — твердила вона всім пацієнтам. — Тільки гляне на хворого, — то хвороба зникає.

— А в яких слабостях він чудеса виробляє?

— У всіх. А душевні хвороби особливо, як рукою відбирає.

Не пройшло і місяця часу від приїзду лікаря, як чуда справді почали творитися, і, що найдивніше, люди самі їх могли спостерігати. Містечко не переставало вже тиждень говорити про шлунок Івана Самосія.

Він його лікував ще до приходу комуністів в Західну Україну, тримав дієту після визволення аж до цього часу — і все, поївши, хватався за живіт, стогнав та приказував.

— Ой, ой! Хіба ж від цього хліба шлунок буде здоровий?! Та його або не вгризеш, або він такий глевкий, що щелепи злипаються. Та від такого совєтського хліба конячий шлунок, не то людський, зіпсуєш!

То ж мучився бідний Іван Самосій аж доти, доки до кабінету його не закликав новоприбулий лікар. За двадцять хвилин в кабінеті диводивне скоїлося і з Іваном і з шлунком, — коротко обоє вони зцілилися. Як за порогом лікар востаннє давав руку Іванові, то вголос, щоб всі почули, зауважив.

— *Отже у вас, товаришу* Самосій, шлунок тепер в порядку, на двісті відсотків. Не забувайте мого доброго ліку, — завжди тримайте усмішку і правильно, по-комуністичному думайте. І мусите змінити клімат.

Незадовго робітниці на ім'я Стефанія — Васільєв вилікував горло. Після відвідин його кабінету Стефанія, хоч і кашляла, — зате не скаржилася ані на горло ні на життя. І майже ні до кого не говорила. Якщо хтось запитається — процідить крізь зуби.

— Відчепіться, лікар казав, що надмірне говорення мені смертельно зашкодить, — і на цьому кінець.

Робітника-залізничника, що все хирів на очі, теж оздоровив. Відтоді залізничник став все чисто бачити, — навіть те, чого й не можна було побачити. Наприклад, завжди казав людям, що бачить на вербі груші, і то великі та спілі.

І ось тепер Васільєва покликали в передмістя, до колгоспниці Ольги Дідик.

Вона лежала в ліжку, руками обвивши пояс. Сусідки, сидячи біля неї і чекаючи курського лікаря, сперечалися відносно хвороби Ольги.

— 'й Богу в неї сліпа кишка бунтується, — настоювала одна.

— Яка сліпа кишка, комонько. Не бачите, он бляшана банька лежить... З'їла риби з московського консервного заводу. Я вже знаю.

Нічого ви не знаєте! Он в Дрогобичі від московської риби люди не хворіли, а конали, вовком завивали. А Ольга, бачите, ще ж не конає, не виє, а стогне собі нормально, як всі люди під совєтами, — значить в неї сліпа кишка., або підірвалася мішками в колгоспі.

Прийшов нарешті лікар. — Сусідки повиходили. Ольга крізь сльози пояснює йому:

— Живіт допікає, докторе. Через рибу ту, московську, загибаю.

— Облиште Москву, бо не вилікуєтеся. Коли родилися?

— Ой, тут ножем ріже, а ви про народження! В дев'ятсот-п'ятнадцятому.

— Ага, при капіталістах, значить. Це ще більше ускладнює хворобу. Так, так, в хаті маєте портрети Франка, Шевченка. Цілу Україну тримаєте на стінах.

— Тримаю, докторе. Ту Україну всі під серцем тримають. Але скажіть, докторе, що в мене за недуга?

— Ще не знаю, громадянко. Бачу, що у вашій крові є деяка доза буржуазно-націоналістичних бацилль.

— А що ж з моїм шлунком? Так ріже...

— Ще не знаю... Зараз зроблю моральний рентґен. Що то у вас за фотографія чоловіка в такому гарному костюмі і капелюсі?

— То мій брат.

— Ага. А костюм заграничний, неправда?

— Так. Бо й брат заграничний, в Америці.

Лікаря мов хто розпеченим шворнем з-під стільця припік, — так він зірвався на рівні ноги.

— О, громадянко, тяжка ваша хвороба. У вас запалення... думок, головного мозку.

— Але ж у мене не в мозку болить...

— А, мовчіть, я знаю ліпше, на що ви слабуєте. Думаєте ви не гігієнічно, не посовєтському. А листи від братика з Америки маєте?

— Було декілька.

— О, бачу, у вас скомплікована хвороба. Рак думаючих центрів. Небезпечна штучка...

— Небезпечна, кажете?

— Еге ж. Раніше від неї у нас, в Совєтському Союзі, — вмирали. Але ви маєте щастя. Тепер ми можемо її лікувати переміною клімату. Вам треба, громадянко, забути за український клімат. Вам шкодять вишневі садочки, поля, топольки, кобзарі. А основне, — вам шкодить вітер з Заходу. Ви поїдете в Казахстан. Ідеальний край для лікування голови. Дерев нема, — то ж нема над чим думати та зітхати. Кругом суховії, пісок, безводдя. Щоденна праця серед суворого клімату профільтрують ваші думки. Ви не одні поїдете на лікування. Дали згоду поїхати — Самосій, Стефанія Круть і десяток інших.

Ольга хотіла щось йому сказати.

— Не відмовляйтесь і не заперечуйте, бо це ще більше ускладнить вашу, і так поважну, хворобу.

Васільєв вже збирався відходити.

— Докторе, поки я буду лікуватися в Казахстані, — дайте мені щонебудь від шлунку?

— О, вибачайте, забувся. — Ось вам папірець на рициновy олію. Зразу полегшає. О, ще раз простіть, забувся печатку прибити, а без неї в аптеці вам нічого не дадуть. Та де ж вона запропастилася. — Зоставив, певно, в канцелярії. Ну дарма, я вдарю вам стару, курську печатку. Вдарив. Пішов, посвистуючи.

Ольга прочитала круглу печатку на рецепті:

„РСФСР — город Курск — Міністерство Внутренніх Дел — МВД".

А посередині зірка з серпом та молотом.

Літературно - Мистецькому Клюбові у Филаделфії п'ять років

В перших місяцях 1949 року почалась масова іміграція до ЗДА. Прибувати стали сюди і наші письменники, мистці та й інші працівники культури та й вони осідали звичайно там, де і вся громада. У Филаделфії зібралась група поетів, мистців і театралів, і вони постановили об'єднатись у зорганізованому гурті, щоб не розгубитись та й краще разом знайти шляхи для дальшої мистецької діяльности. Вже у вересні при наявності семи літераторів і мистців створено літературно - мистецьке об'єднання у Филаделфії, а перші сходини відбувались в домі мистця Петра Андрусева, який, прибувши до Филаделфії ще 1947 року, вже тут задомовився.

На цих вечорах були крім господарів (дружина Петра Андрусева — співачка), піяніст Роман Савицький, артист і режисер Володимир Блавацький, мистець Петро Андрусів, поети Богдан Кравців, Яр Славутич, Остап Тарнавський, скрипачка Оксана Сімович і інші. Продукувались наші мистці - артисти, поети читали нові вірші, панувала мистецька атмосфера, так потрібна мистцям. Та скоро виявилось, що замало таких приватних мистецьких зустрічей. Подрібно здобути зв'язок із публікою. Тут у допомогу прийшов один із визначних діячів давнішої іміграції, д-р Лонгин Цегельський. Він був тоді редактором „Америки" і запропонував, щоб наші літературні вечори відбувались в одній із великих заль в домі „Провидіння", в так званій „залі засідань".

В першому числі журналу „Київ", який теж став виходити, як орган нашого Літературно - Мистецького Товариства у Филаделфії, є точна хроніка вечорів, які влаштував наш Клюб у перших місяцях свого організованого життя. Прелеґенти — переважно місцеві літератори, чи мистці, які осіли у Филаделфії, а саме: Володимир Дорошенко, Володимир Блавацький, Лонгин Цегельський, Іван Кедрин - Рудницький, Богдан Кравців, Петро Мегик, Анатоль Гак, Богдан Романенчук, Петро Ісаїв, Марія Струтинська, Марія Кузьмович - Головінська, Остап Тарнавський, Олег Зуєвський, Лев Яцкевич, Яр Славутич, І. Вудинський. Теми вечорів різні. Часто — це авторські вечори, під час яких самі автори читали свої нові твори, а згодом йшло обговорення цих творів. Та були й спеціяльні теми, а з цікавіших треба відмітити: спомини про М. Грушевського (Дорошенко), спомини про Курбаса (Блавацький), спомини про Ніла Хасевича (Мегик), про народини ідеї української самостійности (Цегельський), про староукраїнську *мітологію* (Кравців), про українські літературні організації 20-их років (Романенчук).

Вдалось зорганізувати цілий ряд вечорів, а головно із запрошенням з-поза Филаделфії прелеґентами. Ще в залі „Провидіння" виступив із доповіддю проф. Володимир Січинський. Він говорив на тему „Чужинці про Україну". Там же виступав теж поет Святослав Гординський із доповіддю про нові досліди „Слова о полку" і письменник Юрій Косач з доповіддю на тему: „Всесвітянський тип письменника", як теж і Галина Лащенко з доповіддю про поета Ольжича. З місцевих прелеґентів треба відмітити доповідь проф. Мегика про мистця Холодного із виставкою його творів, виступ В. Блавацького із споминами про театральне життя й обговорення п'єси Прістлі „Прийшов Інспектор", яку ставив наш театр, із рецензією О. Тарнавського. В той час теж наш Клюб зорганізував більшу імпрезу для ширшої публіки з метою роздобути фонди на закупно фортепіяну, який виявився конечним для збагачення наших вечорів музичною програмою. Це був товариський вечір із льотерією, для якої дали свої твори мистці Андрусів і Мегик. Під час цього вечора була музична програма, яку виконували Роман Савицький, Мирослав Дуда й інші мистці. Цей вечір відбувся у залі Клюбу Горожан. Там виступив теж із власним вечором поет Тодось Осьмачка.

Так у загальному виглядала праця нашого Літературно-Мистецького Клюбу у Филаделфії в перші роки до Загальних Зборів, які відбулись в листопаді 1951 року. До того часу очолював наш Клюб Петро Андрусів. Діловим секретарем був Яр Славутич. Тоді провід Клюбу перебрав Володимир Блавацький. Клюб зорганізував дві ширші літературно - мистецькі імпрези з виступом письменників і музик та акторів. В першому вечері продукували свої твори Богдан Кравців, Олег Зуєвський, Марія Струтинська, Григор Лужницький, Остап Тарнавський, Яр Славутич і запрошений із Ню Йорку Іван Керницький. Виступав піяніст Роман Савицький, критичні завваги подав Б. Романенчук. Твори письменників читали Володимир Блавацький, Є. Дичко - Блавацька, Анатоль Радванський і Володимир Шашаровський. Ця імпреза відбулась 12 квітня 1952 року і мала повний успіх. Друга така імпреза відбулась 21 березня 1953 року за участю Богдана Романенчука, Марії Кузьмович- Головінської, Іларіона Човгана, Зосима Дончука, Олега Зуєвського, Галини Журби й Остапа Тарнавського, як теж артиста Радванського. Обі імпрези закінчились товариською гутіркою.

Продовжувано теж традицію літературних вечорів і Управа Клюбу повела намагання запрошувати позамісцевих прелеґентів. Виступали: Євген Маланюк, який розказав про творчість Максима Рильського, Тодось Осьмачка говорив про поезію Шевченка, як теж іншим разом про сучасну українську літературу, Йосип Гірняк поділився споминами про „Березіль". З місцевих прелеґентів Остап Тарнавський прочитав нарис про поезію Томи Еліота і Арчибальда МекЛіша, як теж Богдан Романенчук і Остап Тарнавський поділились увагами на тему літературних новин. Анатоль Радванський прочитав спомин із театрального життя.

Тоді треба було відбути Збори Клюбу. Такі Збори відбулись 28 березня 1953 року і щойно на них ухвалено Статут нашого Клюбу та й офіційно затверджено назву „Український Літературно - Мистецький Клюб у Филаделфії". Теж і нова Управа Клюбу пішла по старій виправданій дорозі та й головним завданням поставила організування літературних вечорів. Із ширших вечорів треба відмітити Вечір для вшанування пам'яти Володимира Блавацького із виступом д-ра Григора Лужницького. Доповідачів підбирала Управа головно з позамісцевих, щоб тим більше пожвавити життя Клюбу. Так 16 травня 1953 року відбулась цікава доповідь Євгена Маланюка про генерала Юрка Тютюнника (в якого поет був адьютантом). 30 травня виступила з авторським вечором сеньйорка між українськими письменниця ми Галина Журба. 11 липня влаштовано вечір трагічно померлої письменниці Ірини Гриньовської (Арети). Після вакацій сезон літературних вечорів започаткував Петро Мегик доповіддю про українську різьбу із висвітлюванням зразків українського різьбарського мистецтва (3 жовтня). 21 листопада відбуто літературний вечір Оксани Лятуринської, під час якого доповідь виголосив Богдан Кравців; твори поетеси читала артистка Ліза Шашаровська.

Наш Клюб влаштував теж два концерти, а саме молодого піяніста Романа Рудницького та й відомого скрипаля - композитора Романа Придаткевича. З новим роком, вже 1 січня 1954 року відбувся літературний вечір письменниці Софії Парфанович. Далі виступали в наших літературних вечорах письменниця Докія Гуменна, яка прочитала фраґменти нових творів (24 січня), та й поет Євген Маланюк із доповіддю про Миколу Хвильового (31 січня). 20 лютого Клюб зорганізував авторський вечір двох письменників - гумористів Івана Керницького і Миколи Понеділка, а 9 травня відбувся авторський вечір Дарії Ярославської.

Заходами Клюбу виступив у Филаделфії із циклем доповідей на світоглядову тему д-р Микола Шлемкевич (чотири доповіді з циклю „Загублена українська людина"). Клюб разом із Об'єднанням мистців опікувався виставкою праць мистця Мирослава Радиша. Управа Клюбу зорганізувала теж спільну поїздку членів на „Зустріч Мистців" до Торонта.

Т.

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ

Олександер Удовиченко. Україна у війні за державність. Історія організації і бойових дій Українських Збройних Сил 1917-1921. Видав хорунжий УСС Дмитро Микитюк. Вінніпеґ, Канада, 1954, стор. 180. Обкладинка М. Левицького.

Перед нами поважна джерельна праця Генерального штабу генерал-поручника Олександра Удовиченка про українську визвольну війну від 1917 до 1921 року. Сам автор живе постійно в Парижі у Франції, а книжку його видав хорунжий УСС Д. Микитюк у Канаді. Книжка має 49 розділів і 50 світлин.

В ній є і коротка бібліографія автора та згадка про сміливого видавця, який видав цю цінну книжку.

В книжці багато схем із бойових операцій московсько-української війни. Книжка має велику масу документального матеріялу і подає повний перебіг війни на підставі документів.

Вступ до книжки написав французький генерал Анріс. Переклад на французьку мову вже готовий і чекає на видання. Здалося б її видати і в англійській мові. Її радо прочитав би кожний штабовий фахівець, щоб познайомитись з діями революції в Східній Европі та з життєвою волею України, яка прямо з нічого творила армії і опущена всім світом вела війну проти того, що тепер загрожує всьому світові. Для кожного старшини, якої б то армії не було, книжка цікава, бо з неї він довідається, як вести широкі операції слабими силами проти ворога десятки разів міцнішого, як вести реґулярну війну партизанським способом і т. д. В книжці маємо конкретні дані про силу української армії різних часів.

По прочитанні книжки ген. Удовиченка стає ясно, чому Москва намаґалась знищити українську дивізію. Вона знала українську стихію визвольних змагань, вона знала, яку шкоду можуть їй вчинити навіть слабі українські сили в другій світовій війні.

Л. Г.

НОВИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Ів. Розгін, К. Туркало. Латинсько-український словник ветеринарної медицини. Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів на еміґрації. Шікаґо, 1954.

Перед нами перший випуск цього словника, що охоплює слова на „А". Виданий він циклостилевим способом, а тому в дальшому розгляді беремо під увагу майже неминуче зв'язані з цим способом друкування помилки та недогляди. Хоч, на жаль, навіть виразно технічного характеру помилки не винесені в кінець словника, щоб користувачі могли їх виправити перше, ніж ним користуватись.

Не будемо тут говорити про найгострішу потребу, що її відчуває наша суспільність у різного роду термінологічних та номенклятурних словниках. Про це вже багато писано й говорено. „Словник, — як слушно зазначають у передмові автори рецензованого видання, — конденсує науку чи техніку, показує рівень і стан культури не тільки мови, але й культури взагалі".

В ділянці словниковій не є ми аж такі бідні, як дехто собі думає. Внаслідок величезної праці наших науковців - мовознавців на східніх і західніх землях в 1920-их роках впорядковано термінологічні словники майже з усіх галузей знання. І глибоко помиляється той хто твердить, що, мовляв, українська термінологія не опрацьована, і, цим оправдуючи своє невігластво, користується в живій і писаній мові термінами, запозиченими з чужих мов.

Винищення большевиками українських мовознавців і гострий курс на русифікацію України припинили розвиток українського мовознавства, а зокрема словникарства. Видані Українською Академією Наук словники заборонено й вилучено з ужитку, як „буржуазно-націоналістичні". В шкільних підручниках і науковій літературі українські терміни замінюється чисто російськими або дещо зукраїнізованими російськими. Москва запроваджує в Україні новочасне „язичіє". Тим то величезну прислугу зробили б наші видавництва українському громадянству і українській науці, якби передрукували бодай найосновніші термінологічні словники, видані у 1920-их роках в Україні. При сучасних дешевих способах фотодруку, безперечно, оплатилося б видання, скажімо, загального технічного, природничого та медичного словників. А в дальшому можна було б передрукувати і всі інші, і тим зберегти від загибелі цей великий здобуток українського мовознавства.

Великого діла піднялося Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів на еміґрації, заходившись видавати латинсько-український словник ветеринарної медицини. Такий словник, безперечно, потрібний, і то не лише ветеринарним лікарям, а й усім тим, хто має справу з сільським господарством, медициною, біологією, природознавством, хемією, зоологією та ботанікою.

На жаль, з першого випуску цього словника треба ствердити, що при його укладанні порушено основну словникарську засаду, а саме — не запрошено до участи в цій праці фахівців-мовознавців і не апробовано вже впорядкованого матеріялу компетентною мовознавчою установою при НТШ чи УВАН.

Передусім: за яким правописом цей словник укладалося? Звук „л" в словах, запозичених з латинської мови, ніде не зм'якшено. Апостроф всюди відсутній.

Перший випуск словника має 45 сторінок друку. На кожній сторінці пересічно 25 „гасел". Отже всіх „гасел" пересічно 1120. На кожній сторінці знайшли ми 3-5 слів і виразів, про які можна й треба дискутувати, які можна заперечувати і з якими можна не погоджуватися. Виходить, сумнівних термінів у першому випуску словника є 180. Усі ці терміни й вирази розглядати не будемо, а подамо лише деякі.

На стор. 1-й латинське ablocatio перекладено: „залучування від сосання (годівлі)". — Як можна залучувати щось чи когось від чогось чи когось? А „сосання" — це ж є чисто російське слово, якому відповідають українські „ссання" та „смоктання".

На стор. 2-й слово abscessus перекладено: „абсцес, гнояк, нарив". Останнє слово — не українське. Натомісць пропущено українське „боляк". Тут же слово abortara перекладено льокальним українським „порон", а літературного відповідника „викидень" немає, як немає також звичайного в медичній літературі слова „абортування". На absorbtio подано: „всмоктування, втягання, вбирання і вглинання (?)". Такого слова в українській мові не має: „поглинання". Також випущено тут: „абсорбування". На стор. 4-й від слова „оцет" подано прикметникову форму „оцетовий", хоч „е" тут випадне і має бути „оцтовий". Так само „оцет-оцту", а не „оцет-оцету".

Слово „ахроматизм" (стор. 5) перекладено: „безбарвне переломлювання світляних променів в оптичних шклах", хоч не стор. 11-й читаємо: „заломлювання світла. То як же — „переломлювання" чи „заломлювання"? Академічні словники давали в цих випадках „заломлювання". Також у літературній мові устійнене написання „скло", а не „шкло". На цій же таки стор. 5-й читаємо: „запалення підахілової торбинки", а двома рядками нижче: „розтинання ахілевого тужня", хоч правопис вимагає писати „Ахіллів, -ллова", або „Ахіллесів, -сова". Дуже незґрабно перекладено латинський термін Acholagoga — „Засоби для зменшення виділювання жовчі". Поукраїнському слід було б перекласти це: „Засоби зменшувати виділювання жовчі".

На стор. 7-й читаємо: „відсутність кров'яного сціпня". Звичайно, має бути: „зціпня". Не устійнено в словнику термін „недорозвій". На різних сторінках зустрічаємо, як відповідник цього терміну: „недорозвиток", „недорозвиненість", „недорозвинення".

На латинське adustio подано: „опечення поверхове", хоч тут, звичайно, треба було б дати „попечення (опік) поверхневе". Зовсім зле перекладене слово „аероплететисмограф" — „апарат до вимірювання кількости вдихального (?) повітря". Тут, звичайно, має бути: „вдихуваного, вдиханого повітря". До того ж на стор. 12-й, тут же, читаємо при слові „естезіометер": „прилад для вимірювання чутливости". Плутанини із „до" і „для" повно й за інших сторінках.

На стор. 14-й при слові aggravatio зустрічаємо виразний полонізм „пересада", а на стор. 16-й при „akoria", замість „ненаситність" — вульгарне „нежерливість". Неустійнено термін „параліч" — його в одному місці подано як „паралїж", а з другому — „параліза". Актинометр (стор. 16) перекладено: „промінемір", хоч має бути „променемір", якщо взагалі є потреба це слово перекладати. До речі, в подібного роду складених словах „-метер" всюди пишемо „-метр": альтиметр, периметр, барометр і т. ін.

На стор. 18-й „algidum stadium" перекладено: „доба (?) конання", хоч ліпше було б „стадія конання", бо слово „доба" є це синонімом слова „епоха". Не може ж тварина чи людина цілу епоху конати! На стор 22-й на слово „amor" дано український відповідник (?) — „амор". На стор. 35-й „appositio" перекладене словами: „нашарування, напластування". Останнє слово — виразний москалізм. А „approbatio" (апробація) передане словами „ухвала і узнання" (!?).

Таких і подібних сумнівних термінів у першому випуску словника, що охоплює слова лише на „А", є далеко більше. На це упорядники повинні в дальшій праці звернути серйозну увагу, щоб навластиві терміни не закоренилися серед нашої суспільности.

В. Давиденко.

„ВАША ПРАЦЯ . . ."

(Закінчення зі стор. 3)

не було кому слухати нашої мови — жаху й надії".

„Невже ж люди вже так здурніли й збовваніли, що вже нічого не бажають від поетів?" — запитує письменник.

І зараз же заперечує питання, стверджуючи, що людство ще цілком так не бажало, ще ніколи так не тужило за піснею Орфея, що злагіднювала звірюк, як саме сьогодні. Воно потребує поетичного слова, як висушена земля припливу моря. „Голос поетів все був голосом народу. Коли поети мовчать, тоді, можна сказати, народи є вже близькі агонії, вони вже не мають сили навіть стогнати."

Можливо, що комусь з поетів неприємно слухати, що модерні поети нетерпеливо очікують на літературні нагороди поезії, жадають таких критик, щоб були згідні з їх бажаннями, а не хочуть зрозуміти, що вони чужі своїм поетичним словом — людям. Сьогоднішня поезія — це „прекрасні скарби слів усіх словарів, всіх літератур і всіх естетик, але вона не знає людської і Божої місії поезії. Маємо астрологів нарцизної поезії, вони дають гороскопи різних параболь, але те, що кидають на терпеливий папір — це не поезія, а тільки футляр-піхва, або трачиння поезії"!

Поезія, на думку Папіні, є „просвіченням, очищенням і відкупленням, а поети — чародіями, що співпрацюють у чуді дотикання матерії духом, веселістю і болем. У вас, хоч іншим способом, в іншому змислі, повторяється чудо зіслання св. Духа. Ви маєте душевну потіху, Ви пізнаєте тайники людських душ. Ви постійно, хоч дуже часто навіть не відчуваєте цього, є фрагментом і відзвуком абсолютної правди"!

Виложивши своє розуміння поезії, яке, як бачимо з відгуків на „Листа" Папіні, погоджується з загальнолюдським розумінням, ствердивши, що кожний поет був християнином, хоч навіть народився перед Христом, як Гомер, Есхіл, Софокл, Вірґілій, він знову, ще раз підкреслює велике значення поета для людства, що є ніби „апостолами Христа між невірними, посередниками між тугою людини й Божою обітницею. Це не конечне, щоб ваші вірші говорили про славу Христа, про Його святих і Його Церкву: є колір, є тон і християнське значення в тому, що ви уживаєте до опису хмари, квітки, гори, личка дитини, постаті жінки. Ця хмара, через інтимну чесноту, пригадає нам хмару Вознесення; ця квітка буде для нас лілеєю притчі; ця гора буде далекою відбиткою Тавору; ця дитина буде братом тих дітей, що доторкалися колін Ісуса; ця жінка, коли вона чиста, буде подібна до Дівиці, а коли грішниця до Самарянки. Поезія розганяє мряковину, вона спричиняє біль Дантівського пекла, змушує любити життя навіть таким, що оспіване в гірких піснях Йова. Всі поети світу, перед і по Христі, хоч цього не знають, або заперечують, є тими, що ілюструють Євангелію. Найбільша поезія є, як Христос, — дорога правди і життя!"

Немає ніякого сумніву, що „світ знаходиться в постійній тіні кари", що багато людей, людей повноцілих і повновартісних, що здають собі справу з свого людського призначення, тривожаться майбутнім людини, а та тривога також повинна дійти до душі й розуму поетів, які „повинні накреслити нове світло, спасенну візію Божого царства, того царства, що є майбутністю, але рівночасно може бути дуже близьким людині, коли вона усвідомить собі, що носить його у своїй душі. Ви можете бути великими співучасниками в тому відновленні Божого в людському, в цьому дійсному перекладі Євангелії, без якої не можна вимкнути тієї пекельної пропасти, й, божевілля, в яке перемінилася наша земля".

Не можна навіть сумніватися, що проникливий розум Папіні, спільно з християнськими почуваннями, не бажає перемінити поетів, в тому числі й наших, на провідників теологічних, бо на таких вони навіть не покликані, але, з другого боку, немає ніякої формули, яка заборонила б кожній людині бути помічною в її змаганнях до висот шляхетности людського духа.

Не без рації говорить Папіні: „Не будьте гостроумними каліграфами Ваших холодних фантазій, перестаньте бути дестиляторами безалькогольних лікерів, перестаньте бути ловцями умовних випромінювань й обмежувачами милевих просторів. Будьте такими, як Бог хоче: визволителями від щоденної кропиви й гострих каменюк; мужами довір'я тихих сердць, перекладачами об'явлених містерій, пророками. Не забудьте, що ваше мовчання — це один з грізних знаків занепаду найвищих вартостей. Вас кличе Господь, і вас кличе, тихим голосом своєї безнадії, також людина"!

НЕПИСЬМЕННИЙ УЧИТЕЛЬ

(Закінчення зі стор. 3)

п'ять атмосхвер гарячку не радиться підвищувати, можна й додати, але то вже небезпечно. Коли підпустити на п'ять, то то вже значить, що теплю охопило обидва будинки. Оце вам і ввесь „олрайт!" На завтра заповідається зимно. Я добрий чоловік і зла вам не бажаю — все покажу, що треба. Навіщо з довгим держаком лопата — ви вже знаєте, як знаєте навіщо оці кочерги.

Добрий учитель Майк постукав по них своєю підпорою-палкою, а вони якимсь жалібним, ніби прощальним тоном задзвеніли.

Друга половина жовтня. — Десь і з Канади, чи Бог його Святий знає звідки, хіба в Ню-Йорку розбереш — потягло різким холодом. Значить, настала пора пускати в рух старшого бояра.

Майк наказав своєму учневі добре повитрушувати сажу з усіх закамарків бояра, але без нього не пробувати палити, щоб часом він, недосвідчений ще учень, не наробив халепи. Під вечір худий Майк, стогнучи, айкаючи та кректячи, повільно спускався до пивниці.

— Гелло, дай Боже! — привітався він.

— Дай Боже, — відповів учень.

— Так як?..

— Ніби все спорядку.

— Олрайт. Позимніло, значить почнемо.

Майк глянув на те місце на підмурівці, що було вимощене газетами, на якому він просидів двадцять років, і зітхнув. Його наступник, покищо ще тільки учень, зробив порядок: ті газети, що вже докладно погнили, викинув, а на тому місці поставив порожнє відро.

— Заскоро ви почали робити тут порядок! — з неприхованим гнівом промовив добрий учитель.

— Хочете присісти — я принесу вам стілець.

— Ні, ні, не треба, мені якраз добре було сидіти на підмурівці та вже олрайт — минулося. Відкривайте піч, — велів він учневі. Нагнувся і заглянув до бояра і промовив. — Олрайт! Беріть оте різне ламовиння-дерево і кидайте до середини, але не на купу, а розстеляйте по цілій печі.

Учень поспішає, пре, разів зодва вже добре вколовся, але мовчить, терпить, не показує цього своєму вчителеві.

— Отак, олрайт, а он ту дошку ви не туди кинули. Посуньте її під бік. Кидайте ще. Учень кидав. — А тепер досить, окей.

Сухе лахміття з різної ляваної мебелі миттю так запалало, що аж гуло в боярові.

— Ви вмієте розпалювати. Я ніколи сам не догадався б, що отак саме треба.

— Розпалювати — не читати, научитеся і ви, — сказав учитель. — Беріть лопату, кидайте — призвичаюйтеся.

Учень ніби з сорому чи відчаю зачеберхнув повну широку лопату вугілля і тільки намірився потаскати з всієї сили, з повного розмаху до печі, але капосна лопата викрутилася у руках, нахилилася набік, а вугілля посипалось на долівку. Учень глибоко зітхнув, а в лице вдарила кров.

— Невдало, — промовив учитель. — Ану набирайте поменше, поки привчитеся, навикнете.

Учень послухав свого доброго вчителя, — зачепив на лопату трохи суґілля, обережненько, трясучими руками, доніс до печі та й висипав копичкою при березі.

— Ні, не так, от дайте я, а ви добре придивляйтеся!

Майк став твердо на свої понівечені ноги саме по середині між бояром та засіком з вугіллям. Йому тяжко було пересуватися, і він з місця й не рухався, тільки його довга, тонка постать нахилялась, аж натягалась, то до бояра, то до засіка, а вугілля тільки миготіло та рівномірно розбрискувалось по вогні.

— Ах, як же воно в вас гарно виходить!

— Не журіться, научитесь і ви. Кажу ж вам — вугілля лопатою кидати, не пером писати, а в піч заглядати — не книжку читати.

— От як би то мені так вугілля кидати, як писати, то певно мене б не вигнали за нездарство з цієї пивниці.

— Не бійтеся, не виженуть. Я добрий чоловік, відстою вас і таки навчу палити. Ану знову беріть лопату.

Професор набрав повну лопату. Отвір же до печі такий просторий, що хоч возом заїзди, а для нового палія він показався завузьким. Ось він ніби добре наміривсь, напружився і зі всього розмаху потаскав. Вугілля чорними іскрами бризнуло по підвалі, — учень не вспів потаскати його до печі.

— Ну, ви справді таки ще не вмієте кидати — до бояра не попали, а деякі вуглинки аж до мого лиця дісталились. Але олрайт. Я ще раз вам покажу: вугілля кидати до печі, це не писати — навчитесь!

Незабаром в боярі вода клекотіла, кипіла, поверталася у пару. Мірник почав раптово показувати, що гарячка в боярі підвищується, тепло прибуває і огріває два будинки.

Добрий учитель Майк відкрив піч і промовив:

— От подивіться, який гарячий вогонь, аж білий, — при цім він зітхнув. Спочатку в нього з одного старого ока, а потім і з другого, виплила сльоза. Майкові очі відверто плакали. Плакали не від того, що з печі на них віяло вогневою спекою, а тому, що вони прощалися з цим боярським теплом, до якого вони за довгі роки звикли.

— Ег, коли б я мав таку силу в ногах, як у руках — не покинув би я цього діла! Люблю працювати, — ніби крізь сльози додав Майк.

А в бідного учня плакали не тільки очі під окулярами від того страшного вогнища, що палало в боярі, а плакало все тіло, плакала вся огрядна постать. З його очей, високого чола й з цілого тіла лився рясний піт.

— Дякую вам, дорогий Михайле, що ви мене навчили, щиро показали, як це робиться.

— Нема защо. Я радо готов помогти нашій людині. Я ще приходитиму, показуватиму, допомагатиму, аж поки ви не навчитесь. І добре запам'ятайте собі мої слова: — палити — то не читати, а лопатою вугілля кидати, то не пером писати.

Майк повільно відходив. А учневі здавалося, що добрий Михайло відходить не тільки з цього сумного приміщення, від свого довголітнього рукомисла, а з цього світу.

— Який ви щасливий, що маєте це вже за собою, а я на старість ще тільки оце починаю.

БЕРІЯ МІГ ПРОГОЛОСИТИ СЕБЕ ДИКТАТОРОМ

Маніфестація збройної сили, що її перевів Берія безпосередньо після смерти Сталіна у Москві, обсаджуючи „спеціяльними відділами" МВД центральну частину Москви і відрізуючи її від контакту з зовнішнім світом — стала безпосередньою причиною його загибелі, — твердить Г. Е. Селсбері, який п'ять років перебував у столиці СССР як кореспондент „Ню Йорк Таймсу". У третій з черги своїй статті-нарисі про Совєтський Союз (що його Селсбері постійно називає тільки „Росія"), автор майстерно описує драматичні події в Москві у тих днях, коли проголошено смерть Сталіна. Тоді, мовляв, одинокий Берія мав силу і він міг легко проголосити себе самодержцем Росії. Сам Берія знав це і показав усім своїм колеґам-суперникам ту свою силу, несподівано обсадивши великими відділами, що ними розпоряджає совєтське міністерство внутрішніх справ, центральну частину Москви і всі її найважливіші об'єкти, та практично відрізавши цілу Москву від всього зовнішнього світу, від можливости доступу до нього інших військ та висилки з Москви будьякої однісі вістки. Селсбері описує детально, як відбувалось обсаджування Москви військами, вірними Берії. Він твердить, що в моменті, коли він перевів ту манїфестацію своєї сили, він підписав на себе присуд смерти. Він був неподільним паном Москви впродовж 72 годин, але завагавшись проголосити себе тоді диктатором і „вичистити" своїх конкурентів, тим самим програв. Бо коли тільки війська МВД вернулись до касарень, а частинно опинились поза Москвою — його колеги, боячись його, спрятали його. Він згинув — каже Селсбері — в пивницях Луб'янки.

Однаково в таємничій історії смерти Сталіна, як ліквідації Берії чільну, якщо не вирішну ролю відіграла армія — пише Селсбері у четвертій з черги статті - спомині. Признаючи, що і в одному і другому випадку ніхто, поза найвужчим колом правителів Кремлю, не знає повної правди, він указує на цілу низку симптоматичних познак, як то совєтська армія була зіштовхнена на задній плян у політичному житті СССР і як вона висунулась вперед зараз же після смерти Сталіна. Ті зовнішні симптоми — каже Селсбері — вказують, що високі червоні старшини однаково приспішили смерть Сталіна, як і зробили це з Берією. Цікаво, напр., що на 12 днів перед публічним проголошенням паралічу Сталіна зник з публічного життя шеф штабу совєтської армії Сергій Матвійович Штеменко, який в листопаді 1948 року, як чоловік Берії, прийшов на те становище на місце маршала Олександра Васілєвского. Він був шефом штабу 4 роки і щойно випадково, при нагоді святкування щорічного Дня Червоної Армії, вийшло 23 лютого 1953 року наверх, що шефом штабу є не Штеменко, а маршал Васілій Соколовскій, близький приятель Жукова. Штеменко був м. ін. одним із тих 5-ти совєтських військових достойників, на життя яких „змовлялися" арештовані за Сталіна лікарі-жиди. На вирішну ролю армії в цих подіях вказує кар'єра маршала Жукова. Сталін відсунув його після закінчення війни на підрядне становище командувача Одеської військової округи. Після смерти Сталіна, Жуков, як про це свідчать його публічні виступи, його світлини в часописах, його місце на різних парадах, — одною з найперших фігур в СССР. Цікаво, що, напр., на 11 днів перед бунтом у Східній Німеччині й на 20 днів перед ліквідацією Берії перенесено з Берліну до Москви „твердого" Сталінградського генерала Василія Чуйкова, а на його місце післано українця, генерала Андрія Гречка, підкомандного маршала Конєва. Ці й інші такі пересунення стояли в тісному зв'язку зі змовою генералів проти Сталіна і його правої руки — Берії. Жуков, Васілєвскій, Соколовскій, Говоров і коло сотні інших генералів — становлять „групу Жукова", яка підтримує Маленкова й кумпанію, скерувавши терор МВД проти „партійних генералів", на яких спірався Берія. З старих партійних генералів зберeглись тільки такі, як Булганін, Ворошилов чи Буденний, нешкідливі дійсним командувачам. Одною з причин змови проти Сталіна був острах генералів, що він доведе своєю політикою до вибуху „гарячої" війни скорше, ніж до неї приготовився СССР. Селсбері висловлюється з великим респектом про Жукова і каже, що і Жуков і Айзенгавер мають подібну „мову". Американський журналіст не договорює, чи він думає, що така подібна „мова" могла б помогти до їх „домовлення".

Д-р Ростислав Сочинський

НАТАВРОВАНА НЕДУГА

Смерть п'ятеняти.

Десятки тисяч статтей, що появилися у пресі всього світу після недавньої, несподіваної смерти Емілії Діон, одної з популярних канадійських п'ятенят, замість відхилити серпанок тайни й містерії, пришпилений до епілепсії, викликали ще більше спантеличення серед широкого нефахового загалу. Не малий вплив мали на це також різні, нераз суперечні лікарські комунікати.

Після посмертного розрізу монтреальські лікарі заявили, що смерть Емілії наступила в наслідок епілепсії.

Невролоґи ж, виявляючи обставини смерти цієї 20-ти літньої дівчини, підкреслили, що від епілепсії вмирається незвичайно рідко, і що щойно після перебутих 40 до 50 дуже частих приступів; стан, що в медицині зветься „статус епілептікус". (Емілія мала тільки 4 приступи на протязі 16 годин).

Накінець лікарське судовослідче жюрі й головний квебекський патолог знайшли, що Емілія померла від задушення під час епілептичного приступу, а не від самої епілепсії.

Чи епілепсія духова недуга?

Епілепсія (падавиця, падачка) так, як і цукрове сечовиснаження (діябетес), належить до відносно невеликої групи недуг, які сьогоднішня медицина вміє проборкувати, але не має змоги цілком вилікувати.

Всупереч загально розповсюдженій думці — це не духова недуга. Багато славних, талановитих і розумних людей були епілептиками, серед них також Ріхард Ваґнер. Духові зміни, як послаблення інтеліґенції, притуплення пам'яти, чи розлад характеру трапляються в епілептиків дуже рідко. В одному досліді на 1905 пацієнтів тільки в десятьох знайдено певні ментальні зміни, але й вони були швидше наслідком інших успадкованих мозгових дефектів, або ж за великих доз ліків.

Що це таке епілепсія?

Хоч правдивої причини падавиці ще й досі не вдалося вияснити, деякі дані вказують на розлад переміни матерії (метаболізму) в мозгових клітинах. В тяжких приступах падачки людина тратить свідомість, часом навіть на одну чи більше годин, кусає свій язик; наступають конвульсії (судороги, скорчі) усіх майже м'язів тіла; на устах появляється піна. Деякі хворі переходять т. зв. авру, себто передвісник епілептичного припадку. Одні відчувають тоді зміни настрою, затуманення думки, чи ж бачать привиди. Другі мають почування задубіння, колючок або гарячі в руках і ногах, мурашок під шкірою, чи ж прикрого смаку в роті. Не кожний приступ падачки попереджує авра, але коли вона приходить, хворий з досвіду вчиться, чого очікувати.

Форми падачки.

Розрізняємо два головні типи падачки: генетичну (вроджену) і набуту. Ця друга форма може розвинутися після пошкоджень мозку в наслідок поранень чи новотворів, або ж перебутих деяких інфекційних недуг, напр.: запалення мозку (енкефаліт), чи мозкових оболон (менінґіт), к о к л ю ш, к і р, тощо.

Модерні досліди.

Новим прецизійним електронічним апаратом, що зветься електроенкефалограф (енкефалос = мозок) і який записує електричні потенціяли мозку, вдалося усталити, що під час епілетичних приступів відбуваються б е з л а д н і електричні виладування мозкових клітин. Цим же апаратом (у скороченні: Е. Е. Г.) у кожної десятої особи (10%) ствердженo певну нереґулярність мозкових електричних хвиль, що дозволяє догадуватися схильности до епілепсії, чи споріднених недуг.

Спадковість і профілактика

Епілепсія, сама по собі, — це не спадкова недуга, але діти епілептиків можуть успадковувати схильність до неї. Шанся на це: один до сорок.

Основний засіб запобігання вродженій епілепсії, — це методи евґеніки, себто науки, що займається поліпшенням духових і фізичних прикмет майбутніх ґенерацій. Ці методи приміняються не тільки до епілептиків, але й до осіб, що мають доказану схильність. Набуту падавицю можна уникати через зменшення інфекційних недуг, які атакують мозок і запобігання поранення мозгу у нещасливих випадках вдома, на вулиці та в індустрії.

Контроля падачки

В останніх 15 роках наступила великі зміни у лікуванні падачки. Через знання вартости раціонального відживлення, поліпшення мешканевих обставин, умов праці й загального здоров'я, через удосконалену хірургічну техніку (лікування поранень мозку й новотворів), а в першу чергу через модерні ліки, можна сьогодні помогти 85% епілептиків.

Колись тільки два препарати були доступні лікарям: люмінааль і бром. Вони допомагали в деяких випадках, одначе мали ту хибу, що поступово нищили духовість хворих. В сучасний момент ми маємо майже десять нових, добрих ліків з мінімальними небажаними бічними ефектами.

Тавро, що кривдить.

Трагічний аспект епілепсії заключається в тому, що 3/4 мільйона епілептиків, які живуть у ЗДА, втішаються нормальним здоров'ям і за винятком нераз дуже коротких і рідких припадків вони виглядають, діють, думають і відчувають, як всі інші люди. Але якраз через цих кілька хвилин суспільство прищепило їм несправедливе тавро, яке позбавляє їх права жити й працювати так, як інші люди. Епілептикам, наприклад, заборонено іміґрувати до Америки, вчити у багатьох публічних школах, або ж одружуватися у ч и с л е н н и х стейтах. Помимо того, що шкільна статистика виказує тільки небагато нещасливих випадків серед епілептичних дітей, багато шкіл не приймає таких дітей.

Недавній огляд 1,676 каледжів й університетів у ЗДА і Канаді показав, що 14% цих шкіл відмовили вступу епілептикам, а 21% приймали їх тільки під певними умовами. За прикладом такого застарілого підходу цих „осередків науки", індустрія також виключає епілептиків від праці, помило доказаних фактів, що при відповідному приміщенні ці нещасливці можуть бути безпечними і корисними робітниками.

Новий успішний розвій у лікуванні падачки повинен вплинути також на поступ у суспільному відношенні до епілептиків. Дискримінація й упередження, побудована на незрозумінні й байдужості, повинні уступити місце усвідомленні, що епілептик під доброю лікарською опікою здебільша може вести активне й продуктивне життя. Так як духові недуги, пістряк, чи сифіліс, падавиця не сміє більше бути хворобою, що приносить сором і про яку говориться тільки шепотом.

УМІ В ТРЕТЬОМУ РОЦІ ІСНУВАННЯ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

тання українського музичного шкільництва в Америці, питання, яке було теж поруше д-ром Витвицьким у Торонті, проблему, яка є, на нашу думку, куди важливіша від того, чи будуть у нас академії, чи концерти і чи вдасться нам за рік-два знову зорганізувати подібну мистецьку Зустріч. Українське музичне виховання молоді, — це конечність і вже тепер реальна дійсність, яку видвигнуло саме життя й інстинкт національного самозбереження, так само, як на цьому елементарному фундаменті твердо стоять і діють курси українознавства і Пласт.

Тепер іде головно про те, шоб цей стан вповні використати і поставити на здорових основах. Здоровими основами не можемо назвати нічого іншого, як лише тісну співпрацю і з'єднання усіх наших музичних сил, повне порозуміння українських педагогів в ім'я доброї і корисної ідеї, без огляду на приватні, персонального характеру справи і без огляду на те, хто в даний момент репрезентує ці ідеї. Тому, не заперечуючи в засаді нікому з українських кваліфікованих музик повного права проявляти себе в педагогічній ділянці поза рямцями УМІ, ми все ж таки дивимося на цю справу під громадським кутом зору і кладемо натиск на абсолютну потребу порозуміння і координації сил, кваліфікуючи кожне відокремлення, як нагоду до дезорієнтації громадянства та молоді і як нездоровий прояв на виховному відтинку.

Та як би воно не було, приймаючи як факт нахил українців відокремленими діями роздрібнювати свій загальнонаціональний потенціял, хочемо вірити, що загал українського громадянства потрапить вичути, де саме під цю пору криється суть наших потреб і де саме шукати джерела безсумнівних користей для української талановитої молоді.

ДЕЛЕҐАЦІЯ А.У.П.В. В О.Н.

В четвер, 16-го вересня 1954 р., пополудні, д-р Вільям Ейґар — помічник ген. секретаря О. Н. в справах публічної інформації та преси, прийняв делеґацію Асоціяції кол. Українських Політв'язнів (АУПВ) в ЗДА, в складі: п. І. Шарай - Самійленко, п-ні Віра Дражинська, п. Вол. Дубняк та проф. К. Туркало.

Прийняття Делеґації було уряджено через канцелярію ген. секр. О. Н. пана Даґ Гаммершілда.

Упродовж майже годинної розмови делеґація порушила дві проблеми:

1) Про дослідження наявности примусової (рабської) праці в СРСР, а зокрема на Україні, вкл. з системою концтаборів і тюрем, що вже довший час є предметом дебат в рямках Соц. Економ. Ради О. Н. і

2) Про систему масового терору та народовбивства, запровадженого окупаційною, московсько - большевицькою владою на Україні.

Відносно першої справи, делеґація склала відповідну заяву, а в другій справі представила спеціяльно приготований Меморандум на ім'я ген. секретаря О. Н., підписаний 287-ма підписами кол. українськими політв'язнями совєтських концтаборів і тюрем, разом з утікачами з-під совєтів, тепер мешканців Ню Йорку.

Делеґація мала також інтерв'ю з д-ром В. Ейґаром у цих двох справах та одержала повне вияснення про хід дебат і дослідження згаданих проблем в О. Н., як і про те, що могли б зробити в цій справі кол. українські політв'язні з-під совєтів. На кінець д-р В. Ейґар передав делеґації пресові матеріяли ОН, що стосуються до дискутованих питань.

Того ж дня делеґація АУПВ мала (не передбачену) візиту в повище згаданих справах і в Місії ЗДА до О. Н. Прийняття відбулося у ген. дорадника Місії м-ра Джана МекСвіни. В надзвичайно привітній та дружній розмові, впродовж 45 хв. були вияснені всі згадані справи у зв'язку з наступною сесією Асамблеї О. Н. Мр. МекСвіни ознайомився також з текстом Меморандуму АУПВ та виявив бажання мати його при Місії, копія якого й була передана.

Головна Управа АУПВ.

● Уряд Чілійської Республіки проголосив воєнний стан майже в цілій державі внаслідок непорозумінь між робітництвом і підприємцями. Опозиція побоюється, щоб уряд не припинив конституцію і не почав урядувати твердою рукою.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Бельгії

БЕЛЬГІЙСЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ

Бельгійська преса часто пише про українські справи. І хоч бельгійська преса черпає свої відомості про Україну з совєтських джерел, то вона їх пояснює в прихильному до українського народу дусі. Бельгійська преса писала про такі українські справи: розстріл Василя Остаповича Охримовича, зникнення Крутія, ювілей 300-річчя „возз'єднання" України з Росією, виселювання українців до Казахстану, здобутки українських науковців та осяги українських спортовців.

З організаційного життя української громади в Бельгії місцева преса прихильно відмітила участь українців у святі „Рерум Новарум" в Борені на ювілейних святкуваннях Християнського Синдикату в Ганді. Щоденник „Ля Сіте" з дня 21. 5. ц. р. помістив комунікат про Загальні Збори СУРБ-у.

На окреме відмічення заслуговує стаття п. Алексінського в „Ля Насіон Бельж" під заголовком „Україна під комуністичним ярмом", в якій висловлюється признання для українців за їхню добру організованість і політичну активність на еміграції та згадується про появу в Канаді „Білої Книги про злочини Кремлю", видану СУЖЕРО.

У Франції

УКРАЇНКА НА ЖІНОЧІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ВИСТАВЦІ

На мистецькій виставці, яку зорганізував 70-й сальон об'єднання жінок - малярок і скульптурок у Парижі, були виставлені образи п-і Хмелюк — Букет анемонів і Мертва природа. Анемони — це студія, яка найкраще віддає воду та в ній стеблини цвітів, а в Мертвій природі малярка, відповідним тонуванням красок, зобразила прозорість помідорів.

УСПІХ М. СКАЛІ-СТАРИЦЬКОГО

Відомий український співак М. Скаля - Старицький, який досі жив у Франції, може похвалитися новим великим успіхом. Королівська опера де-ля Монне в Брюсселі, Бельгія, підписала з ним контракт на весь сезон 1954/55, анґажуючи його на першого тенора. М. Скаля-Старицький співатиме партії першого тенора в операх: „Богема", „Тоска", „Фавст", „Ріґолетто", „Кавалєрія Рустікана", „Вертер", „Манон" й ін. Виступи починаються вже в жовтні.

В Англії

ВЕЛИЧАВА РЕЛІГІЙНА МАНІФЕСТАЦІЯ В ШОТЛЯНДІЇ

З нагоди Марійського року українці в Шотляндії влаштували 11. 7. ц. р. паломництво до відпустової місцевости в Керфіні біля Глясґова в Шотляндії. Після Богослуження в місцевій церкві св. Франціска, відбулася пополудні процесія з українськими національними прапорами до „Люрдської печери" в Керфіні. Після Молебня за українську переслідувану церкву, проповідь виголосив відомий шотляндський проповідник о. кан. Гамільтон, підкреслюючи, що „присутні тут українці належать до народу, що впав першою жертвою безбожного комунізму, який хоче знищити всяку свободу". Вечером відбулася в церковній залі Марійська академія, на якій були чисельно заступлені чужинці. О. Матичак відчитав привітальні письма від о. вікарія Малиновського з Лондону і шотляндського архиєпископа Камбелля. Доповідь виголосив п. Кінаш — голова Окружної Ради СУБ. Свято доповнила відповідна мистецька програма.

В Австралії

УКРАЇНЦІ В ЕКСПЕДИЦІЇ У „СЕРЦЕ СМЕРТИ"

Для сфільмування непрохідних і досі недосліджених околиць Австралії вислано спеціяльну експедицію, яка має зокрема прослідити велику пустиню, що її тубільці називають „Серцем смерти". На чолі експедиції стоїть українець, дослідник і кінооператор Іван Константинов - Кучма. Йому в праці допомагає історик Іван Стоцький з Сиднею. До складу експедиції входять чотири австралійці і 15 новоприбулих.

Посмертна Згадка

КАТЕРИНА КОНОПАДА СНІГУР, членка Т-ва Зап. Січ відд. 371 УНСоюзу в Нюарку, Н. Дж., померла 11-го вересня 1954 р., проживши 56 р. Покійна походила зі села Потік, пов. Рогатин, Зах. Україна. Покійна полишила 3 дочки Юлію, Марію і Софію. Похорон відбувся з Православної церкви при участи родини і знайомих. — В. Й. П.!

Ю. Баранюк, секр.

ТАРЗАН, ч. 3345. Все справжнє

"THE DOOR IS OPEN," RONDAR OBSERVED CHEERFULLY, "AND THE GUARDROOM DESERTED. I ARRANGED FOR THE GUARD TO BE AWAY UNTIL DAYBREAK."

"TO ESCAPE NEMONE'S VENGEANCE IS IMPOSSIBLE," ARGUED THUDOS. "WE WOULD BE HUNTED LIKE BEASTS BESIDES, WHERE WOULD WE FIND REFUGE?"

"IF WE CAN REACH CATHANE," OFFERED TARZAN, "VOLTHAR, THE CATHANEAN, WOULD RECEIVE US WELL. HE INSISTS HE OWES ME HIS LIFE."

AND SO IT WAS FINALLY AGREED--TO ARM THEMSELVES FROM WEAPONS IN THE GUARDROOM AND ATTEMPT TO ESCAPE UNDER COVER OF DARKNESS.

— Двері відкриті, — бадьоро завважив Рондар. — А вартівня порожня. Я зарядив, щоб варта була поза вартівнею аж до світанку,

— Це неможлива річ — втекти від помсти Немони, — доводив Тудос. — Нас будуть ловити, немов тварюк. А до того ж, де знайдемо схоронище?

— Якщо б ми дійшли до Катані, — запропонував Тарзан, — катанець Волтор добре нас прийме. Він твердить, що завдячує мені своє життя.

І так зрештою погодились — запастися зброєю з вартівні і пробувати втікати під охороною темряви.